

Bryssel den 17.3.2014  
COM(2014) 155 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,  
RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH  
SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN**

**Resultattavla för rättskipningen i EU 2014**

## 1. INLEDNING

Resultattavlan för rättskipningen i EU (nedan kallad *resultattavlan*) presenteras vid en tidpunkt då flera medlemsstater är i färd med att genomföra reformer av sina rättssystem i syfte att göra dem effektivare för såväl medborgare som företag. Dessa reformer har direkt relevans för EU och följs noggrant av EU-institutioner och EU-aktörer.

Kvalitet, oberoende och effektivitet är nyckelkomponenter i ett effektivt rättssystem. Valfungerande rättssystem har en viktig strukturell betydelse vid medlemsstaternas utformning av politik för tillväxt och social stabilitet. Därför har nationella reformer av rättsväsendet sedan 2011 varit en viktig del av de strukturella komponenterna i de medlemsstater som omfattas av programmen för ekonomisk anpassning.<sup>1</sup> Sedan 2012<sup>2</sup> har en förbättring av domstolsväsendenas kvalitet, oberoende och effektivitet också varit en prioritering inom den europeiska planeringsterminen, EU:s årligen återkommande cykel för samordning av ekonomi- och finanspolitiken. Detta tillkännagavs i Årlig tillväxtöversikt för 2014.<sup>3</sup> Resultattavlan tillhandahåller objektiva uppgifter om de nationella rättssystemens funktion som används i arbetet med den europeiska planeringsterminen och bidrar på så sätt till att ringa in frågor som förtjänar särskild uppmärksamhet och till att genomförandet av reformer säkerställs.

Tillgång till ett effektivt rättssystem är en central rättighet i de europeiska demokratierna och erkänns i medlemsstaternas konstitutionella traditioner. Dessutom fastställs rätten till ett effektivt rättsmedel i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artikel 47). När en nationell domstol tillämpar EU-lagstiftning fungerar den som "unionsdomstol" och är skyldig att ge ett effektivt skydd till var och en, såväl enskilda medborgare som företag, vars rättigheter enligt EU-lagstiftningen har blivit kränkta. Det innebär att rättssystemens effektivitet har en avgörande betydelse för genomförandet av EU-lagstiftning och för stärkandet av det ömsesidiga förtroendet.

### *Vad är resultattavlan för rättskipningen i EU?*

Resultattavlan är ett informationsverktyg vars syfte är att hjälpa EU och medlemsstaterna att uppnå en mer effektiv rättskipning genom att tillhandahålla objektiva, tillförlitliga och jämförbara uppgifter om kvalitet, oberoende och effektivitet i alla medlemsstater.

Den bidrar till att identifiera potentiella brister, förbättringar och god praxis, och syftar till att beskriva hur nationella rättssystem fungerar över tiden (trender). Resultattavlan rangordnar inte rättssystemen utan ger en översikt över hur de fungerar baserat på olika indikatorer som är av gemensamt intresse för alla medlemsstater.

Resultattavlan förespråkar inte heller någon särskild typ av rättssystem. Oavsett vilken nationell rättskipningsmodell eller rättstradition som rättssystemet vilar på är snabbhet, oberoende, ekonomisk överkomlighet och användarvänlighet några viktiga parametrar för dess effektivitet.

Fokus för 2014 års resultattavla ligger på tvistemål och förvaltningsmål. Syftet är att hjälpa medlemsstaterna i deras insatser för att förbättra affärsklimatet och komma tillrätta med statsskulden och finanskrisen. Resultattavlan är ett verktyg som utvecklas i dialog med medlemsstaterna och

<sup>1</sup> Under 2014 kommer villkor för reformer av rättsväsendet att ingå i programmen för ekonomisk anpassning i Grekland, Portugal och Cypern.

<sup>2</sup> Meddelande från kommissionen *Den årliga tillväxtstrategin för 2013*, COM(2012) 750 final.

<sup>3</sup> Meddelande från kommissionen *Årlig tillväxtöversikt för 2014*, COM(2013) 800 final.

Europaparlamentet så att nödvändiga parametrar för ett väl fungerande rättssystem kan fastställas. Europaparlamentet har uppmanat kommissionen att gradvis utöka resultattavlans räckvidd.

*På vilket sätt bidrar resultattavlan för rättskipningen i EU till den europeiska planeringsterminen?*

Om resultattavlans indikatorer avslöjar brister är det nödvändigt att göra en djupare analys av orsakerna till dessa. Denna landspecifika bedömning genomförs inom ramen för arbetet med den europeiska planeringsterminen och genom bilaterala dialoger med berörda myndigheter och aktörer. Vid denna bedömning beaktas särdragen i den berörda medlemsstatens rättssystem och den situation medlemsstaten befinner sig i. Detta kan leda till att kommissionen föreslår *landspecifika rekommendationer* om behovet av att förbättra rättssystemet<sup>4</sup>.

*Vilka metoder används i arbetet med resultattavlan för rättskipningen i EU?*

I arbetet med resultattavlan används olika informationskällor. För närvarande tillhandahålls den största mängden kvantitativa uppgifter av Europarådets kommitté för utvärdering av domstolsväsendets effektivitet (Council of Europe Commission for the Evaluation of the Efficiency of Justice – Cepej) som kommissionen har ingått ett avtal med i syfte att genomföra en särskild undersökning<sup>5</sup>. Dessa uppgifter är från 2012 och har tillhandahållits av medlemsstaterna i enlighet med Cepejs metoder<sup>6</sup>. Undersökningen omfattar även faktablad som beskriver kontexten för de olika länderna. Faktabladen bör läsas i anslutning till diagrammen.

I resultattavlan för 2014 har kommissionen även använt sig av andra informationskällor, närmare bestämt Eurostat, Världsbanken, Världsekonomiskt forum och de europeiska rättsliga nätverken, framför allt nätverket för tillsynsmyndigheter för domstolsväsendet (European Network of the Councils for the Judiciary), som bidrog genom att svara på en enkät om rättsväsendets oberoende. Ytterligare uppgifter har tillhandahållits genom två pilotstudier om hur de nationella domstolarnas tillämpning av konsument- och konkurrenslagstiftning fungerar<sup>7</sup>.

### *Effektiva nationella rättssystem som strukturella beståndsdelar för tillväxt*

Institutioner av hög kvalitet, däribland effektiva nationella rättssystem, kan ha en stor inverkan på det ekonomiska resultatet. I en tid som präglas av statsskuld, finanskris och ekonomisk kris spelar de en nyckelroll när det gäller att återupprätta medborgarnas förtroende och främja en återgång till tillväxt. Förutsebara, snabba och verkställbara domstolsavgöranden är viktiga strukturella beståndsdelar i en attraktiv affärsmiljö. De bidrar till stabilitet under hela affärscykeln och leder till att det förtroende som är en förutsättning för att starta företag, genomföra avtal, locka till sig investeringar, reglera privata skulder eller skydda äganderätt och andra rättigheter ökar.

De nationella rättssystemens effekter på ekonomin understryks av Internationella valutafonden<sup>8</sup>, Europeiska centralbanken<sup>9</sup>, OECD<sup>10</sup>, Världsekonomiskt forum<sup>11</sup> och

<sup>4</sup> Orsakerna till de landspecifika rekommendationerna presenteras av kommissionen i ett arbetsdokument på: [http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/index\\_sv.htm](http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/index_sv.htm).

<sup>5</sup> Tillgänglig på [http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm).

<sup>6</sup> Alla medlemsstater har inte tillhandahållit uppgifter till Cepej.

<sup>7</sup> *Study on the functioning of national courts for the application of competition law rules*, utförd av ICF GHK, 2014, *Study on the functioning of national courts for the application of consumer law rules*, utförd av Centre for Strategy and Evaluation Services LPP, 2014. Tillgänglig på [http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm).

<sup>8</sup> IMF, *Fostering Growth in Europe Now*, 18 juni 2012.

<sup>9</sup> Tillgänglig på <http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2013/html/sp130516.en.html>.

<sup>10</sup> Se exempelvis *What makes civil justice effective?*, policydokument från OECD:s ekonomiska avdelning, nr. 18 juni 2013 och *The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics*, arbetspapper från OECD:s ekonomiska avdelning, nr. 1060.

Världsbanken<sup>12</sup>. Ett effektivt rättssystem stimulerar investeringar i ett visst land<sup>13</sup>. Forskning visar att det finns ett positivt samband mellan företagsstorlek och effektiva rättssystem och att incitamenten att investera och anställa är svagare om rättsväsendet inte fungerar<sup>14</sup>. Tillväxten i mer innovativa sektorer, framför allt de som är beroende av immateriella tillgångar såsom immateriella rättigheter, är beroende av ett väl fungerande brottsbekämpningssystem<sup>15</sup>. Effektiva rättssystem främjar även konkurrensen på marknaden. Rättssystem som garanterar en god efterlevnad av kontrakt kan leda till att företag undviker att agera opportunistiskt i sina ekonomiska förbindelser och till att transaktionskostnaderna minskar. Sammanfattningsvis främjar tilltron till rättssystemets funktion entreprenörskap. Brister i rättssystem leder till högre lånekostnader<sup>16</sup>. Det är mer sannolikt att borgenärer lånar ut pengar om de har förtroende för rättssystemet och litar på att de kommer att få sina lån återbetalda.

### *En bred debatt om rättssystemens effektivitet*

Presentationen av den första upplagan av resultattavlan ledde till en bred debatt och till ett utbyte av synpunkter om hur effektiva de nationella rättssystemen i EU är. I sin resolution av den 4 februari 2014 om EU:s resultattavla<sup>17</sup> uttryckte Europaparlamentet sitt intresse för resultattavlan och uppmanade kommissionen att fortsätta med sitt arbete kring denna. Parlamentet framhävde vikten av att garantera ett effektivt och oberoende rättssystem som kan bidra till ekonomisk tillväxt i Europa och stärka konkurrenskraften och betonade att ett effektivt och tillförlitligt rättssystem utgör ett incitament för företag att utvecklas och investera såväl nationellt som internationellt.

Rådet utbytte åsikter om de aspekter av den europeiska planeringsterminen 2014 som rör rättsväsendet, däribland 2013 års resultattavla, vid det informella mötet för inrikes och rättsliga frågor som hölls i december. Vid mötet med rådet (inrikes och rättsliga frågor) i mars 2014 presenterade kommissionen huvuddragen i den kommande resultattavlan för rättskipningen i EU 2014. Den 4 mars antog rådet och medlemsstaterna slutsatser om medlemsstaternas civil- och handelsrättsliga system<sup>18</sup>.

De nationella rättssystemens effektivitet och resultattavlan för 2013 diskuterades också vid "Assises de la Justice", en högnivåkonferens om utformningen av politiken på det rättsliga området i Europa för de kommande åren som Europeiska kommissionen anordnade i Bryssel den 21–22 november 2013<sup>19</sup>. Företrädare för rättsväsendet (exempelvis högsta domstolarna, tillsynsmyndigheterna för domstolsväsendet och domarna) och rättstillämpare (exempelvis advokater och stämningsmän) uttryckte sitt intresse för dessa frågor och lämnade förslag på fortsatt utveckling på området. Vissa medlemsstater deltog i diskussionen och lyfte fram

---

<sup>11</sup> Världsekonometiskt forum, *The Global Competitiveness Report; 2013-2014*, tillgänglig på [http://www3.weforum.org/docs/WEF\\_GlobalCompetitivenessReport\\_2013-14.pdf](http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf).

<sup>12</sup> Tillgänglig på <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Chapters/DB14-Enforcing-contracts.pdf>.

<sup>13</sup> Se IMF:s landrapport nr. 13/299.

<sup>14</sup> Se arbetsdokument 1303 från Bank of Spain, arbetsdokument 898 från Bank of Italy och IMF:s landrapport nr 13/299 som nämns ovan.

<sup>15</sup> OECD:s ekonomiska avdelning som nämns ovan.

<sup>16</sup> IMF:s landrapport nr. 13/299.

<sup>17</sup> Resolution om resultattavlan för rättskipningen i EU – civilrätt och förvaltningsrätt i medlemsstaterna.

<sup>18</sup> Ordföranden för utskottet för medborgarskap, styresformer, institutionella frågor och yttre förbindelser (Civex) i regionkommittén presenterade en rad kommentarer där han underströk vikten av ett effektivt rättsväsende och tillväxt på lokal och regional nivå.

<sup>19</sup> Information om konferensen, talen och de skriftliga bidragen finns på: [http://ec.europa.eu/justice/events/assises-justice-2013/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/justice/events/assises-justice-2013/index_en.htm).

aspekter av metoderna som skulle kunna förbättras ytterligare. I samband med detta publicerades en Eurobarometerundersökning<sup>20</sup> om rättvisa inom Europeiska unionen där det framför allt betonades att nivån i fråga om förtroende för nationella rättssystem varierar kraftigt mellan medlemsstaterna.

Kommissionen inledde en systematisk dialog med experter från medlemsstaterna för att främja utbytet av bästa praxis om effektiviteten hos rättssystem och vidareutveckla resultattavlan. Medlemsstaterna har ombetts utse två kontaktpersoner, en från rättsväsendet och en från justitieministeriet. Vid kontaktpersonernas första två möten diskuterades tillgången till uppgifter om rättssystemens funktion och god praxis i fråga om uppgiftsinsamling.

## 2. UPPFÖLJNING AV RESULTATTAVLA FÖR RÄTTSKIPNINGEN I EU 2013

Slutsatserna av resultattavlan för 2013 bidrog tillsammans med den särskilda bedömningen av situationen i medlemsstaterna till upprättandet av landspecifika rekommendationer i fråga om rättsskipning. Efter ett förslag från kommissionen utarbetade rådet rekommendationer till tio medlemsstater<sup>21</sup> i syfte att förbättra rättssystemets oberoende, kvalitet och/eller effektivitet eller för att stärka rättsväsendet ytterligare, beroende på förutsättningarna i landet i fråga. Det konstaterades att sex av dessa tio medlemsstater<sup>22</sup> redan under 2012 hade upplevt svårigheter i fråga om rättssystemets funktion.

Dessa medlemsstater vidtar åtgärder för att komma tillrätta med detta. Åtgärderna är av såväl operativ karaktär, exempelvis modernisering av handlägningsprocessen i domstolen, användning av ny informationsteknik och utveckling av alternativ tvistlösning, som mer strukturell karaktär, exempelvis omstrukturering av domstolarnas organisation och förenkling av civilrättsliga processregler som kan leda till att handläggningstiden minskar. Intensitet och status på reformer varierar mellan de olika medlemsstaterna. I vissa medlemsstater har åtgärder redan antagits och håller nu på att genomföras medan andra medlemsstater

<sup>20</sup> Flash Eurobarometer 385 Justice in the EU, tillgänglig på [http://ec.europa.eu/public\\_opinion/archives/flash\\_arch\\_390\\_375\\_en.htm#385](http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_390_375_en.htm#385).

<sup>21</sup> Rådets rekommendation (2013/C 217/03) av den 9 juli 2013 om **Bulgariens** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Bulgariens konvergensprogram för 2012–2016 (se § 5), rådets rekommendation (2013/C 217/20) av den 9 juli 2013 om **Spaniens** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Spaniens stabilitetsprogram för 2012–2016 (se § 9), rådets rekommendation (2013/C 217/10) av den 9 juli 2013 om **Ungerns** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Ungerns konvergensprogram för 2012–2016 (se § 5), rådets rekommendation (2013/C 217/11) av den 9 juli 2013 om **Italiens** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Italiens stabilitetsprogram för 2012–2017 (se § 2); Rådets rekommendation (2013/C 217/12) av den 9 juli 2013 om **Lettlands** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Lettlands konvergensprogram för 2012–2016 (se § 7), rådets rekommendation (2013/C 217/15) av den 9 juli 2013 om **Maltas** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Maltas stabilitetsprogram för 2012–2016 (se § 5), rådets rekommendation (2013/C 217/16) av den 9 juli 2013 om **Polens** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Polens konvergensprogram för 2012–2016 (se § 7), rådets rekommendation (2013/C 217/17) av den 9 juli 2013 om **Rumäniens** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Rumäniens konvergensprogram för 2012–2016 (se § 7), rådets rekommendation (2013/C 217/19) av den 9 juli 2013 om **Sloveniens** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Sloveniens stabilitetsprogram, 2012–2016, (se § 7), rådets rekommendation (2013/C 217/18) av den 9 juli 2013 om **Slovariens** nationella reformprogram, med avgivande av rådets yttrande om Slovakiens stabilitetsprogram 2012–2016 (se § 6). Tillgänglig på <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=OJ:C:2013:217:TOC>.

<sup>22</sup> Bulgarien, Italien, Lettland, Polen, Slovenien och Slovakien.

fortfarande befinner sig i början av denna process. I resultattavlan redovisas uppgifter från 2012 och det är därför inte säkert att den återspeglar effekterna av pågående reformer och reformer som redan har antagits i vissa medlemsstater<sup>23</sup>.

Slutsatserna är till hjälp vid uppställandet av prioriteringar för EU:s strukturfonder. Tidigare erfarenheter har visat att EU-medel kan användas för att förbättra rättssystemens effektivitet. I exempelvis Estland har strukturfonder använts för att utveckla e-juridikverktygen och landet är nu ett av de länder som kommit längst när det gäller användningen av IKT-verktyg för förvaltning av domstolar och kommunikation mellan domstolar och parter.

Kommissionen fastställde att rättsväsendet ska vara ett prioriterat område för finansiering i tolv medlemsstater inom den fleråriga budgetramen för 2014–2020<sup>24</sup>. Medlemsstaterna fastställer sina strategier om utnyttjandet av EU-medel för att stödja EU 2020-strategin i de s.k. partnerskapsavtalen. Syftet är att dessa avtal ska bidra till att medlen fördelas på lämpligt sätt och visa på vikten av att göra rättssystemen mer effektiva.

### 3. INDIKATORER I RESULTATTAVLAN FÖR RÄTTSKIPNINGEN I EU 2014

#### *Rättssystemens effektivitet*

I resultattavlan för 2014 används samma indikatorer när det gäller förfarandenas effektivitet som under 2013, dvs. handläggningstid, avslutningsgrad och antal pågående mål. Dessutom presenteras resultaten av två pilotstudier.<sup>25</sup> Syftet är att tillhandahålla mer precisa uppgifter om handläggningstiden i fråga om konkurrens- och konsumentlagstiftning, uttryckt i genomsnittligt antal dagar. Rättssystemens effektivitet på dessa två områden är viktig för ekonomin. De negativa effekterna av konkurrensbegränsande karteller på konsumentvälfärden, uttryckt som en andel av EU:s bruttonationalprodukt, beräknas uppgå till 0,20–0,55 % av EU:s BNP för 2011<sup>26</sup>. Tillämpningen av konsumentlagstiftningen är lika viktig för ekonomin eftersom hushållens slutliga konsumtion utgör 56 % av BNP<sup>27</sup>.

#### *Rättssystemens kvalitet*

När det gäller kvaliteten på rättssystemen används samma indikatorer i resultattavlan för 2014 som året dessförinnan. Fokus ligger på vissa faktorer som kan bidra till att förbättra kvaliteten på rättskipningen, exempelvis utbildning, övervakning och utvärdering av verksamheten vid domstolarna, budget, personal, tillgången till system för informations- och kommunikationsteknik (IKT) i domstolarna (vilket framför allt underlättar kontakterna mellan

<sup>23</sup> Exempelvis har Portugal efter undertecknandet av programmet för ekonomisk anpassning 2011 vidtagit åtgärder för att effektivisera och påskynda genomförandet av avtal, omstrukturera domstolssystemet och komma tillrätta med eftersläpningar i fråga om mål. Preliminära uppgifter för 2013 visar på en positiv utveckling, exempelvis vad gäller avslutandegrad för verkställighetsärenden.

<sup>24</sup> Bulgarien, Tjeckien, Grekland, Kroatien, Italien, Lettland, Litauen, Ungern, Polen, Rumänien, Slovenien och Slovakien. Kommissionens ståndpunkter om utvecklingen av partnerskapsavtal och program i dessa länder finns tillgängliga på: [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/what/future/program/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/program/index_en.cfm).

<sup>25</sup> *Study on the functioning of national courts for the application of competition law rules*, utförd av ICF GHK, 2014, *Study on the functioning of national courts for the application of consumer law rules*, utförd av Centre for Strategy and Evaluation Services LPP, 2014.

<sup>26</sup> Arbetsdokument från kommissionens avdelningar *Sammanfattning av konsekvensbedömningen, Skadeståndstalan vid brott mot EU:s antitrustregler, Åtföljande dokument till förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om vissa bestämmelser som reglerar skadeståndstalan enligt nationell lagstiftning för överträdelse av medlemsstaternas och Europeiska unionens konkurrensregler*, den 11 juni 2013, SWD(2013) 203, punkt 65.

<sup>27</sup> Arbetsdokument från kommissionens avdelningar *Consumer Empowerment in the EU*, 7 april 2011, SEC(2011) 469, punkt 2.

parter och domstolar) och tillgången till metoder för alternativ tvistlösning som gör det möjligt för parterna att hitta andra vägar att lösa sina tvister. Dessutom innehåller resultattavlan för 2014 mer precisa uppgifter om utbildning i EU-lagstiftning, användning av undersökningar om användarnöjdhet, budget för domstolar och antalet domare.

#### *Rättsväsendets oberoende*

I resultattavlan redovisas uppgifter om i vilken mån rättsväsendet uppfattas som oberoende. Uppgifterna har hämtats från den årliga rapporten om global konkurrenskraft från Världsekonometiskt forum.

Det uppfattade oberoendet är visserligen viktigt, eftersom det kan påverka investeringsbeslut, men än viktigare är att rättsväsendets oberoende effektivt skyddas genom rättsliga skydd. I resultattavlan för 2013 tillkännagavs att kommissionen har inlett ett samarbete om rättsväsendets strukturella oberoende med de europeiska rättsliga nätverken, framför allt nätverket för tillsynsmyndigheter för domstolsväsendet (European Network of the Councils for the Judiciary). I en bilaga till resultattavlan för 2014 ges en första allmän jämförande översikt över de rättsliga skydden för att skydda rättsväsendets strukturella oberoende i medlemsstaternas rättskipningssystem.

## **4. VIKTIGA SLUTSATSER I RESULTATTAVLAN FÖR RÄTTSSKIPNINGEN I EU 2014**

### **4.1 Rättssystemens effektivitet**

”Försenad rättvisa är förmenad rättvisa”. Snabba beslut är av största vikt för företag och investerare. Företagen tar i sina investeringsbeslut hänsyn till risken för att dras in i affärstvister, arbetsrättsliga tvister, skattetvister eller konkursförfaranden. Den effektivitet som ett lands rättssystem uppvisar vid handläggningen av tvistemål är av mycket stor betydelse. Genomförandet av ett avtal om leverans av varor eller tjänster blir exempelvis dyrare ju längre en rättstvist varar, och efter en viss tid till och med meningslöst, eftersom förutsättningarna att driva in betalning och böter försämrats.

#### **4.1.1 Handläggningstid**

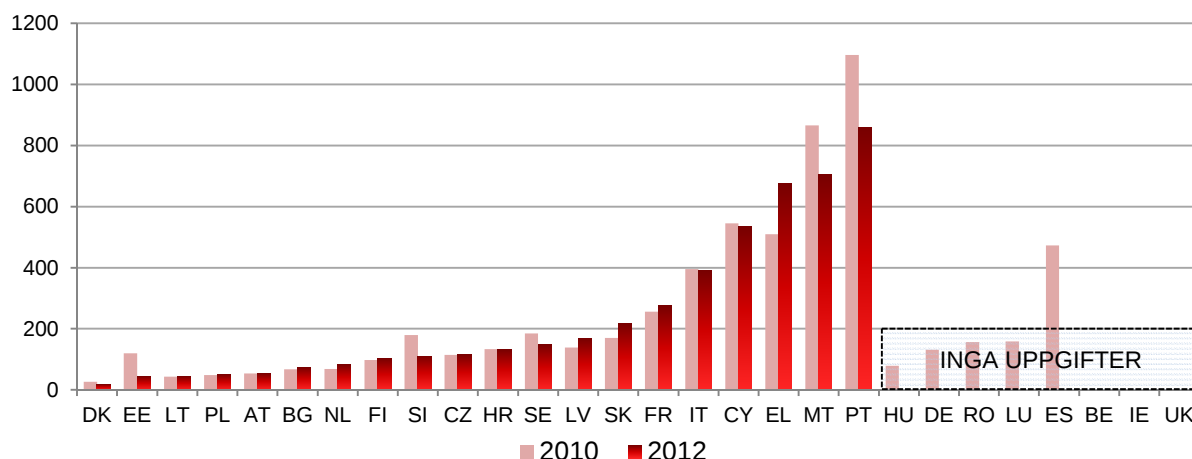
Handläggningstid är den tid (antal dagar) som behövs för att pröva ett mål i domstol, eller närmare bestämt för domstolen att nå ett avgörande i första instans. Indikatorn för ”målgenomströmning” är antalet oavgjorda mål dividerat med antalet avgjorda mål vid årets utgång multiplicerat med 365 dagar.<sup>28</sup>

Med undantag för diagram 4, 11 och 12 avser alla diagram förfaranden i första instans. Även om olika överklagandeförfaranden kan ha stor inverkan på handläggningstiden bör rättssystemets effektivitet avspeglas redan i första instans, eftersom det rör sig om ett obligatoriskt steg för alla som vänder sig till domstol.

---

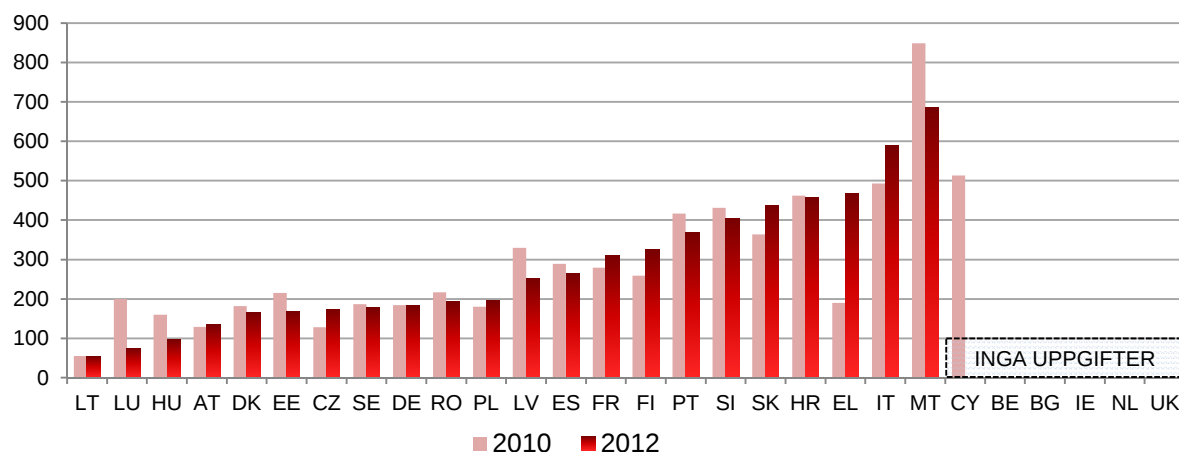
<sup>28</sup> Handläggningstid, avslutningsgrad och antal pågående mål är standardindikatorer som fastställs av Cepej. Definitionen av dessa och deras inbördes förhållande återfinns på [http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default\\_en.asp](http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp).

**Diagram 1: Tid som krävs för att avgöra civilrättsliga och affärsrättsliga mål, förvaltningsmål och andra mål\* (första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen<sup>29</sup>)**



\*I enlighet med Cepejs metoder innehåller diagrammet alla tvistemål och civilrättsliga mål där det inte föreligger någon tvist, verkställighetsärenden, inskrivningsärenden och förvaltningsmål (där det föreligger eller inte föreligger tvist) och andra mål än brottmål.

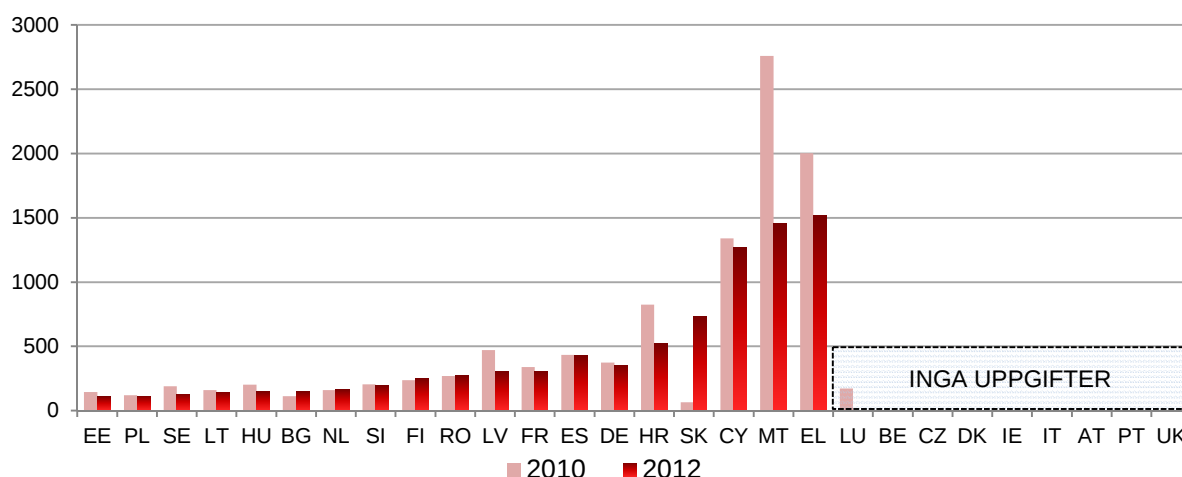
**Diagram 2: Tid som krävs för att avgöra tvistemål\* (första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)**



\*Tvistemål rör tvister mellan parter, exempelvis avtalstvister och tvister i samband med insolvensförfaranden, i enlighet med Cepejs metoder. Till civilrättsliga ärenden där det inte föreligger någon tvist hör exempelvis obestridda betalningsförelägganden. Handelsmål handläggs av särskilda handelsdomstolar i vissa medlemsstater och av vanliga tvistemålsdomstolar i andra.

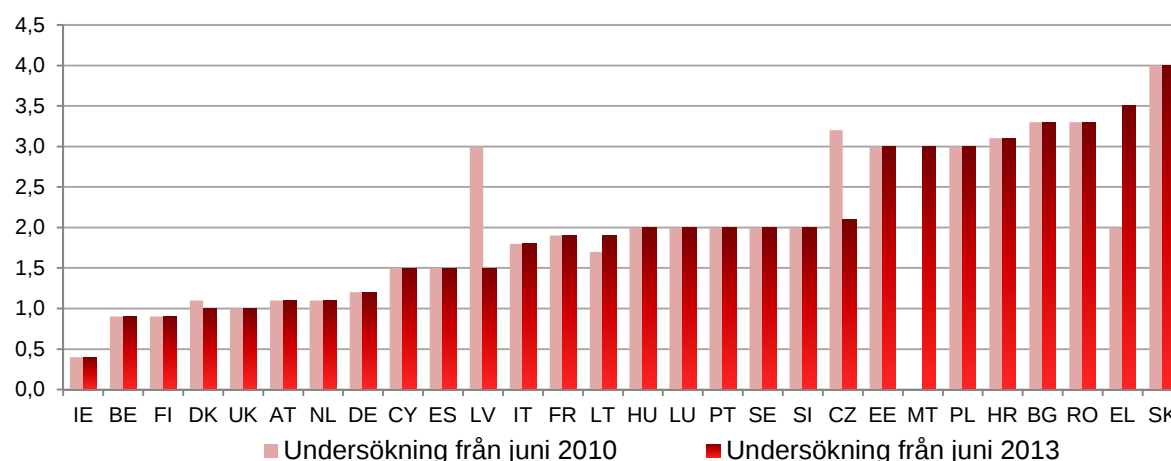
<sup>29</sup> Rapport om domstolsväsendenas funktion i EU:s medlemsstater, utarbetad 2012 av Cepejs sekretariat på uppdrag av Europeiska kommissionen. I alla diagram jämförs uppgifter för 2010 med uppgifter för 2012. I uppgifterna för 2010 ingår uppdateringar som Cepej har gjort efter att deras undersökning för 2013 överlämnades till kommissionen och offentliggjordes.

**Diagram 3: Tid som krävs för att avgöra förvaltningsmål\* (första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)**



\*Förvaltningsmål rör tvister mellan lokala, regionala eller nationella myndigheter, i enlighet med Cepejs metoder. Förvaltningsmål handläggs av särskilda förvaltningsdomstolar i vissa medlemsstater och av vanliga tvistemålsdomstolar i andra.

**Diagram 4: Tid som krävs för att avgöra insolvensmål\* (i år) (källa: Världsbanken: Doing Business)**



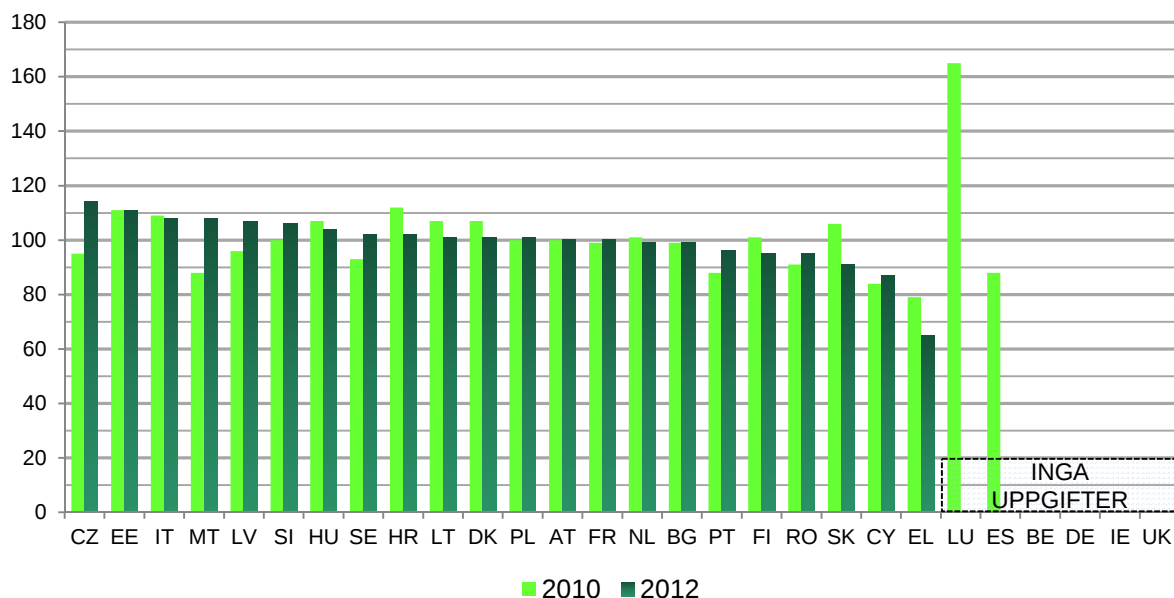
\*Den tid det tar för borgenärer att driva in sina fordringar. Denna period löper från det att företaget är insolvent till dess att hela eller delar av skulden till banken har betalats. Eventuell förhållningstaktik från parternas sida, t.ex. förhållande av överklaganden eller ansökningar om förlängda frister, tas i beaktande. Uppgifterna kommer från enkätsvar som inhämtats från lokala konkursförvaltare och har bekräftats genom granskning av lagar och förordningar och genomgång av offentlig information om konkurssystem.

#### 4.1.2 Avslutandegrad

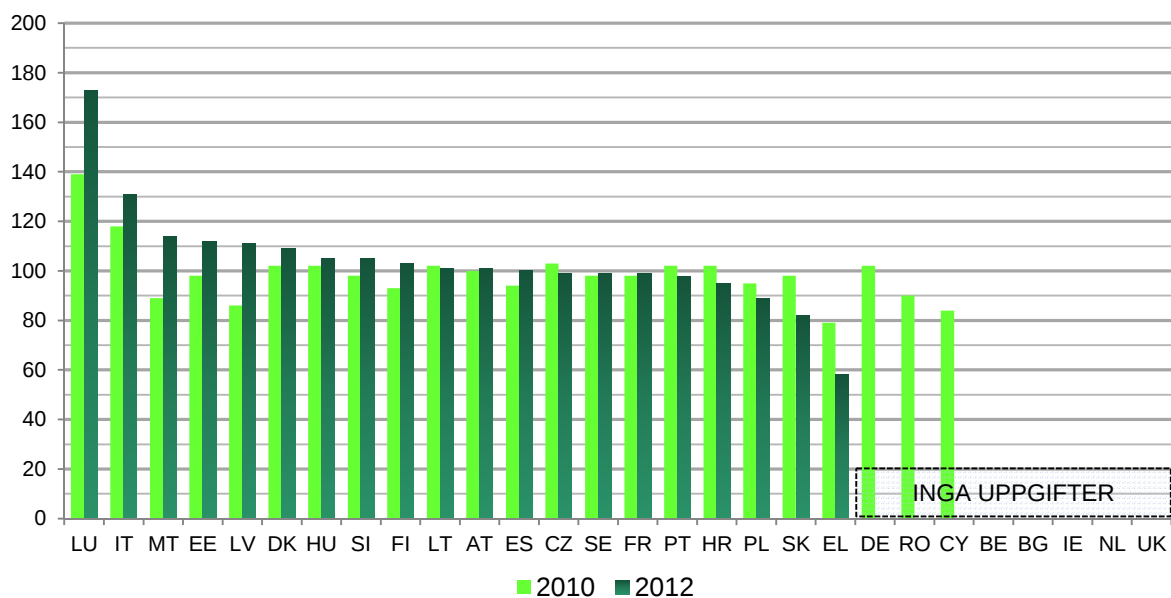
Avslutandegrad är förhållandet mellan antalet avgjorda mål i förhållande till nyinkomna mål. Den mäter om en domstol klarar av att handlägga mål i den takt som nya mål kommer in. Handläggningstiden är knuten till den takt med vilken domstolarna kan avgöra mål, avslutandegraden, och antalet mål som fortfarande inte har avslutats (pågående mål). När avslutandegraden är omkring 100 % eller högre innebär detta att domstolssystemen har kapacitet att avgöra minst lika många mål som kommer in. När avslutandegraden ligger under 100 % avgör domstolarna färre mål än det antal mål som kommer in, vilket leder till att antalet oavslutade mål i slutet av året läggs till de pågående målen. Om denna situation får

fortbestå under flera år kan detta vara en indikation på ett mer systematiskt problem med eftersläpningar som förvärrar domstolarnas arbetsbelastning och gör att handläggningstiderna blir allt längre.

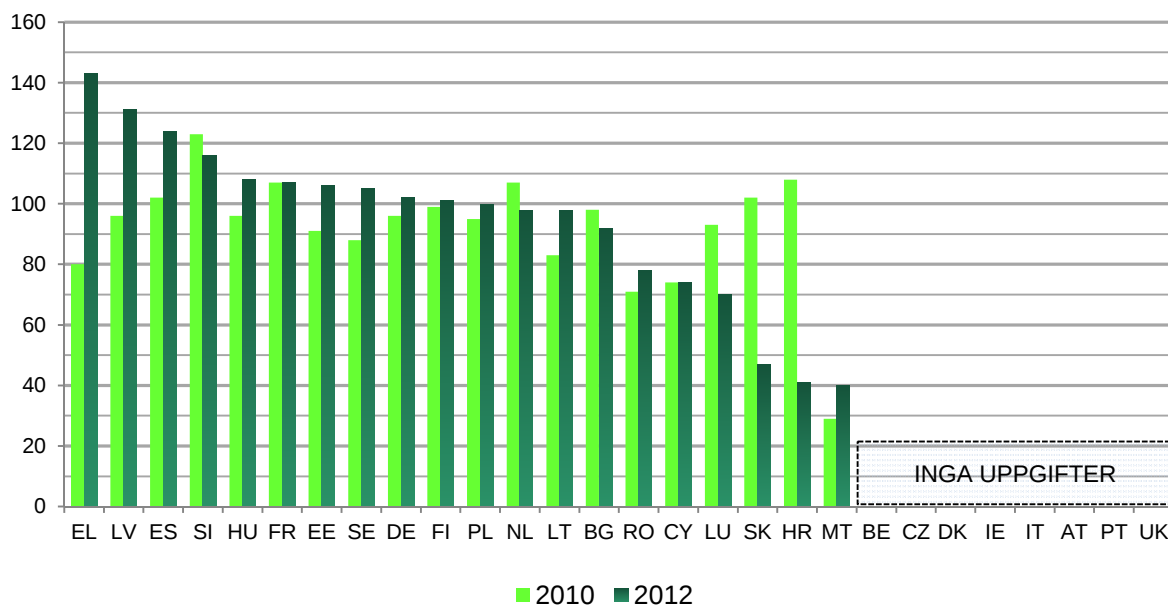
**Diagram 5: Avslutandegrad för civilrättsliga och affärsrättsliga mål, förvaltningsmål och andra mål (första instans/i % – värden högre än 100 % visar att domstolarna har kunnat avgöra fler mål än som har kommit in, medan värden under 100 % indikerar motsatsen) (källa: Cepej-undersökningen)**



**Diagram 6: Avslutandegrad för tvistemål (första instans/i %) (källa: Cepej-undersökningen)**



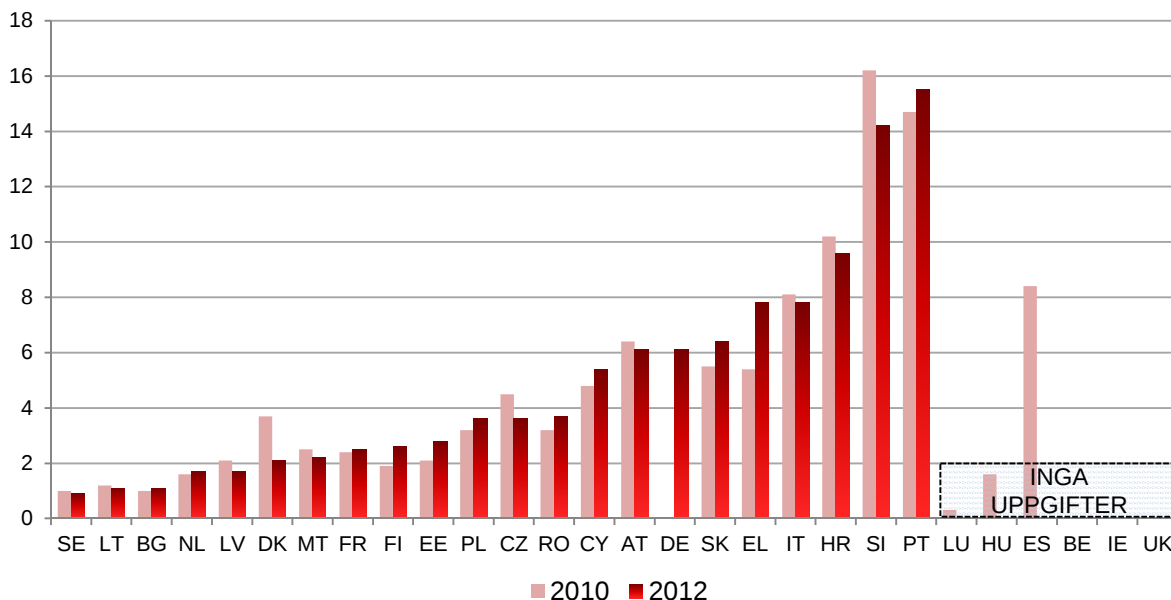
**Diagram 7: Avslutandegrad för förvaltningsmål (första instans/i %) (källa: Cepej-undersökningen)**



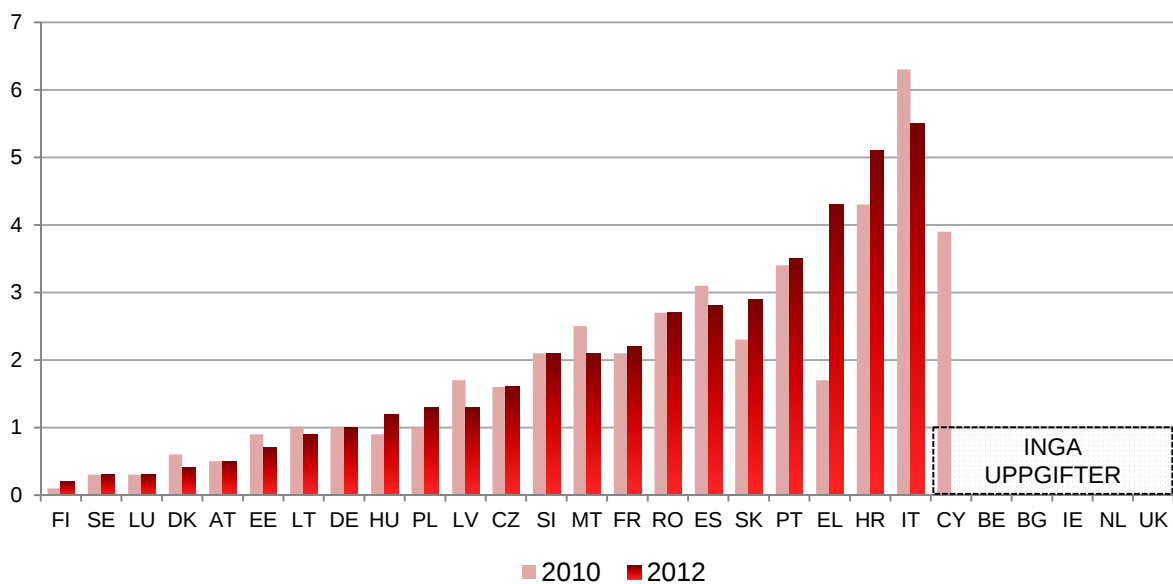
#### 4.1.3 Pågående mål

Antal pågående mål är antalet mål som är oavslutade vid slutet av en period. Antalet pågående mål påverkar målgenomströmningen. För att förkorta handläggningstiden krävs därför åtgärder för att minska antalet pågående mål.

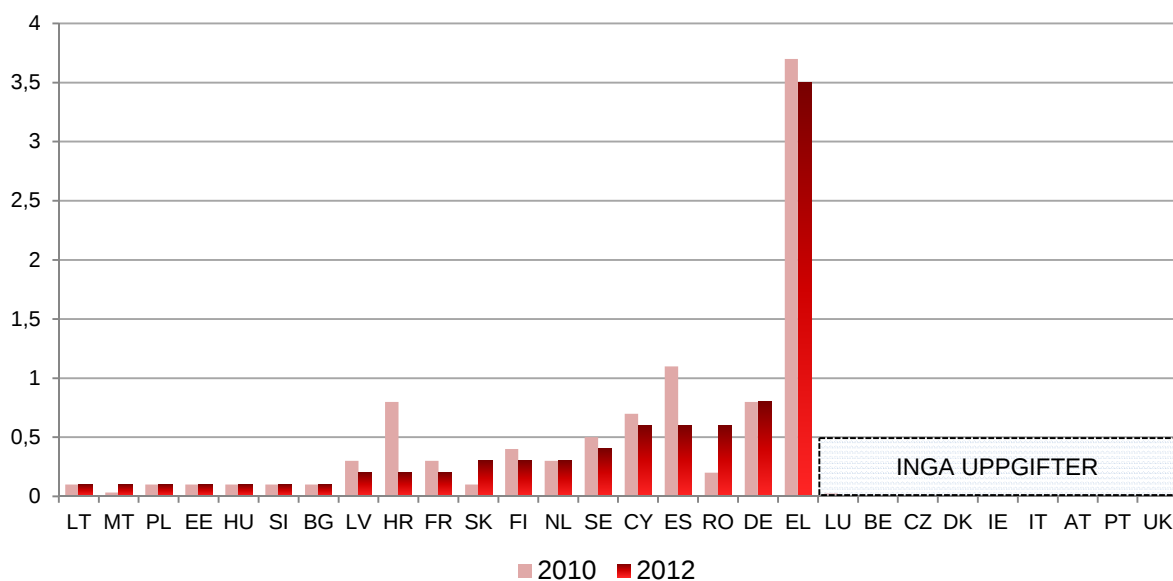
**Diagram 8: Antal pågående civilrättsliga och affärsrättsliga mål, förvaltningsmål och andra pågående mål (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)**



**Diagram 9: Antal pågående tvistemål (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)**



**Diagram 10: Antal pågående förvaltningsmål (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)**

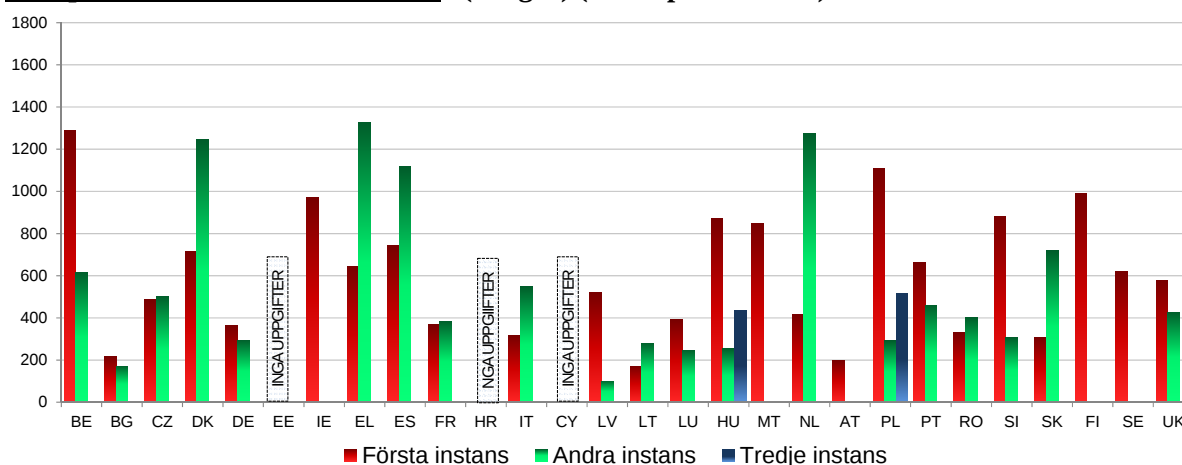


#### 4.1.4. Resultat av pilotstudierna

Resultatet av pilotstudierna när det gäller handläggningstid på området konkurrens- och konsumentlagstiftning visar det genomsnittliga antalet dagar som krävs för att få ett beslut om substansen i mål som rör dessa två specifika områden. Den genomsnittliga längden i dagar anges för mål i första, andra och (om så är relevant) tredje instans om sådan information finns tillgänglig. Eftersom uppgifter presenteras på olika sätt i de olika instanserna anges medlemsstaterna i bokstavsordning på sina originalspråk.

Den genomsnittliga längden för rättslig prövning inom konkurrenslagstiftning, som anges nedan, tycks i allmänhet vara högre än den genomsnittliga längden för civilrättsliga och affärsrättsliga mål, förvaltningsmål och andra mål i diagram 1. Det kan bero på att denna särskilda typ av tvistemål kan vara komplicerad. Av nedanstående diagram framgår också att i flera medlemsstater råder stora skillnader i den rättsliga prövningens längd mellan första, andra (och där så förekommer) tredje instans.

**Diagram 11: Genomsnittlig tid som krävs för rättslig prövning av nationella konkurrensmyndigheters beslut med tillämpning av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt\* (i dagar) (källa: pilotstudie<sup>30</sup>)**

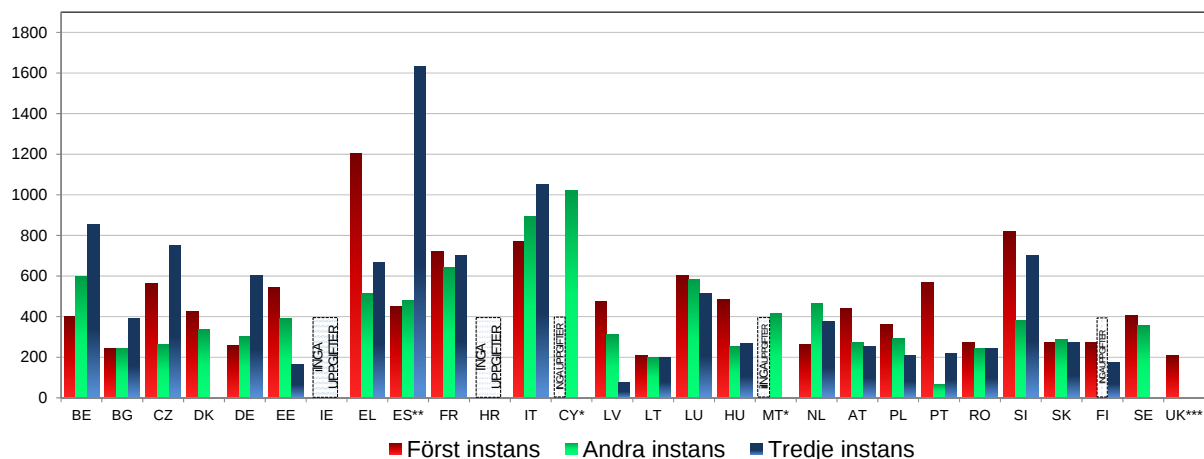


\*Beräkningen av längd har gjorts utifrån en studie där syftet var att identifiera alla överklaganden av nationella konkurrensmyndigheters beslut vid tillämpning av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt för vilka rättsliga beslut om innebörd utfärdades mellan 2008 och 2013. Diagram för första och andra instans och, i de fall där så var relevant, tredje instans.

<sup>30</sup> Study on the functioning of national courts for the application of competition law rules, som utförts av ICF GHK, tillgänglig på [http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm).

**Diagram 12: Genomsnittlig tid som krävs för att avgöra mål avseende konsumentlagstiftning\* (i dagar) (källa: pilotstudie<sup>31</sup>)**

Den genomsnittliga längden tycks vara längre än i de tvistemål som presenteras i diagram 2. Hänsyn bör dock tas till det faktum att längden har beräknats baserat på publicerade tvistemål avseende konsumentlagstiftning, vilka tycks vara mer komplexa. Diagrammet bekräftar även att flera medlemsstater visar stora skillnader i genomsnittlig längd mellan första, andra och tredje instans för tvistemål avseende konsumentlagstiftning.



Beräkningen av handläggningstid har gjorts utifrån ett urval mål som avser tillämpning av direktivet om oskäligen villkor i konsumentavtal, direktivet om distansförsäljning, direktivet om försäljning av konsumentvaror och garantier, direktivet om otillbörliga affärsmetoder och deras nationella genomförandebestämmelser för vilka rättsliga beslut om innebörd utfärdades mellan 2008 och 2013.\* Urvalets storlek varierade beroende på tillgången till publicerade beslut, vilket bör beaktas vid tillämpningen av de angivna siffrorna<sup>32</sup>.

<sup>31</sup> Study on the functioning of national courts for the application of competition law rules, som utförts av Centre for Strategy & Evaluation Services LLP, tillgänglig på [http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm).

<sup>32</sup> För vissa medlemsstater (\*) anges endast längden i sista instans eftersom det saknades tillräckliga uppgifter för de andra instanserna. När det gäller Spanien (\*\*) skiljer sig handläggningstiden i tredje instans avsevärt mellan 2008 och 2012. Under 2008 var den 2 600 dagar och 2012 hade den minskat till omkring 1 000 dagar. I Storbritannien (\*\*\*) avser uppgifterna England och Wales och den genomsnittliga handläggningstiden tingsrätten i första instans.

➤ **Slutsatser om rättssystemens effektivitet**

- Resultattavlan visar att vissa medlemsstater fortfarande har problem med rättssystemens effektivitet, dvs. lång handläggningstid i första instans tillsammans med låg avslutandegrad eller ett stort antal pågående mål. Dessa medlemsstater uppmärksammades redan i den europeiska planeringsterminen 2013 och programmen för ekonomisk anpassning och de är nu i färd med att fastställa, anta och genomföra åtgärder för att förbättra rättssystemens funktion. Diagrammen bekräftar vikten av att förbinda sig att införa alla nödvändiga reformer och målmedvetet genomföra dessa åtgärder.
- Diagrammen tyder på att handläggningstiden har ökat i några medlemsstater. Det kan finnas flera orsaker till detta. I exempelvis de länder som är särskilt hårt drabbade av statsskulden, finanskrisen och den ekonomiska krisen har ökningen av inkommande mål påverkat rättssystemens funktion<sup>33</sup>.
- Effekterna av de ambitiösa reformer som nyligen antagits i vissa medlemsstater märks ännu inte eftersom uppgifterna är från 2012. Det tar tid att genomföra strukturella reformer av rättsväsendet och dra nytta av dem, i synnerhet i de länder där program för ekonomisk anpassning<sup>34</sup> genomförs. Eftersom resultattavlan utarbetas regelbundet kan resultatet av dessa reformer komma att märkas i framtida resultattavlor.

---

<sup>33</sup> I exempelvis Grekland ökade antalet inkommande tvistemål med 42 procent mellan 2010 och 2012.

<sup>34</sup> Se fotnot 23.

## 4.2. Rättssystemens kvalitet

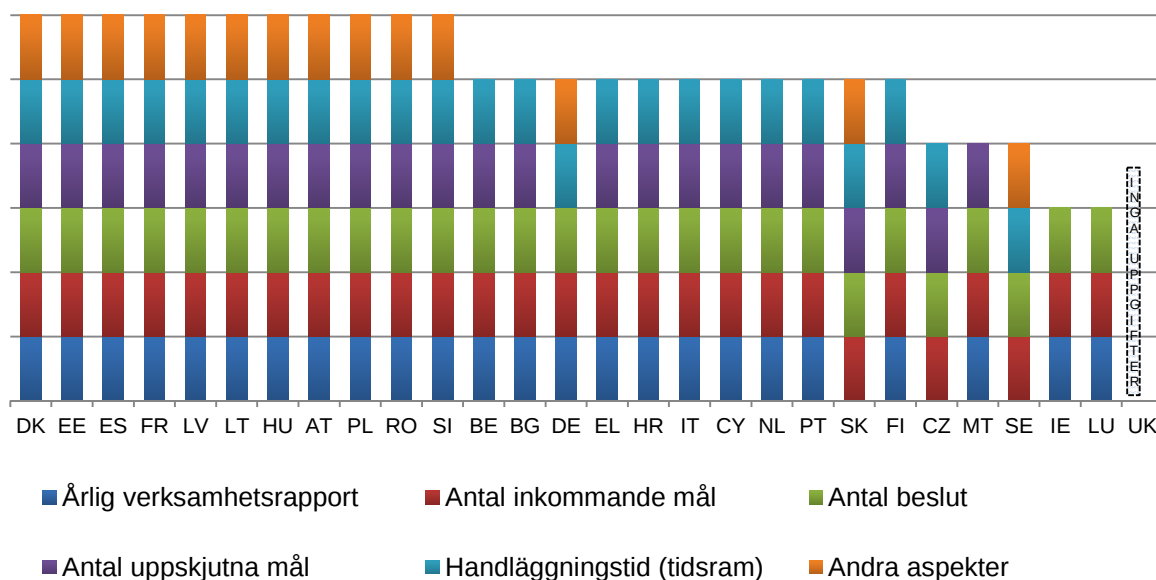
För att ett rättssystem ska vara effektivt krävs kvalitet genom hela rättskipningskedjan. Bristande kvalitet i domstolarnas avgöranden kan öka affärsrisken för stora och små och medelstora företag och påverka konsumenternas val. Vissa indikatorer såsom utbildning, övervakning och utvärdering av verksamhet, tillgång till IKT-system och alternativ tvistlösning samt budgetresurser och personalresurser kan bidra till en högre kvalitet på rättssystem.

### 4.2.1 Övervakning och utvärdering bidrar till att minska handläggningstiden

Genom att ställa upp kvalitetsmål och utvärdera domstolarnas verksamhet skapas verktyg som ökar kvaliteten på rättskipningen och därigenom förbättrar tillgången till rättslig prövning samt förtroendet för, förutsebarheten av och snabbheten i domstolsavgöranden. Dessa verktyg kan bestå av övervakning av domstolarnas dagliga verksamhet genom uppgiftsinsamling eller utvärdering av domstolsväsendenas resultat genom indikatorer eller införande av kvalitetssystem i domstolarna. Avsaknad av tillförlitlig övervakning och utvärdering kan göra det svårare att förbättra rättssystemets funktion. En effektiv tidshantering av mål kräver att domstolarna, domarkåren och alla rättssystemets slutanvändare kan informeras om domstolarnas funktion genom ett system för regelbunden övervakning.

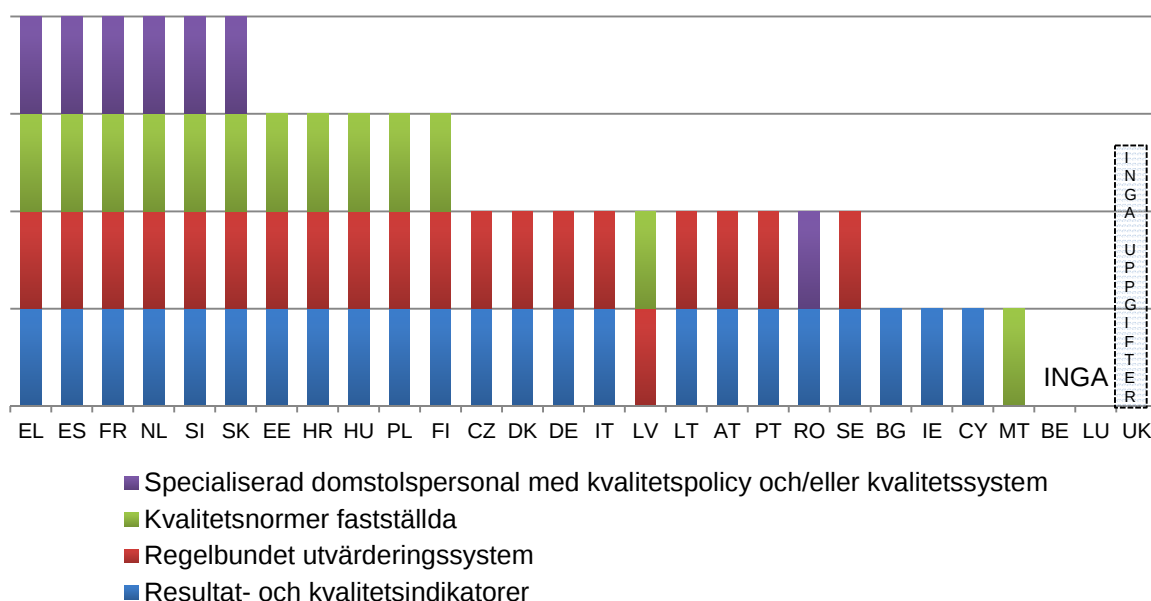
Uppgifterna i stapeldiagrammen över kvalitetsfaktorer är från 2012 och återspeglar beskrivande indikatorer som tenderar att vara stabila. Avvikelser från tidigare undersökningar för vissa medlemsstater förklaras separat. Anledningen till att vissa medlemsstater anges utan värden på höger sida är att det saknas tillgängliga uppgifter. Om indikatorer saknas eller inte är möjliga i vissa medlemsstater anges detta på höger sida i diagrammen.

**Diagram 13: Tillgång till övervakning av domstolarnas verksamheter under 2012 (källa: Cepej-undersökningen)**



\* I Cypern, Grekland (årliga verksamhetsrapporter) och Slovenien (övriga övervakningsaspekter) rapporteras tillgången till övervakningsverktyg ha ökat i motsats till Slovakien där den uppges ha minskat (ingen årlig verksamhetsrapport eftersom de enskilda domstolarna måste skicka statistiska uppgifter till justitiedepartementet som offentliggör uppgifter för hela rättsväsendet).

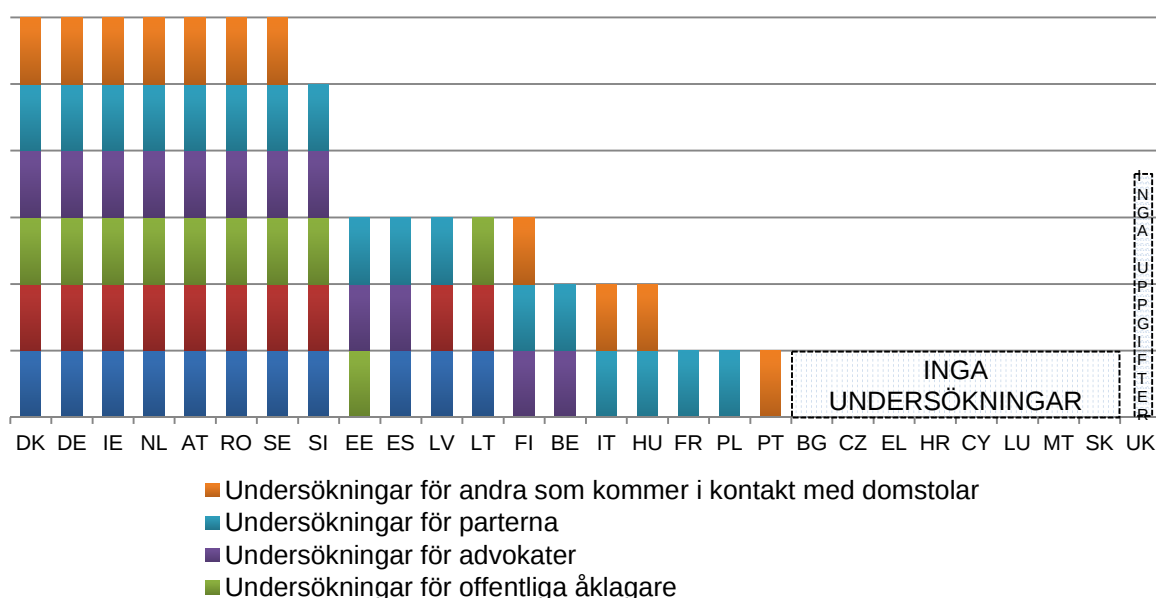
**Diagram 14: Tillgång till utvärdering av domstolarnas verksamheter under 2012\***  
(källa: Cepej-undersökningen)



\*Tillgången till dessa verktyg rapporteras ha ökat i Estland, Ungern och Slovenien och minskat i Lettland.

**Diagram 15: Undersökningar som genomförts bland yrkesverksamma inom rättsväsendet och andra som kommit i kontakt med domstolar under 2012\*** (källa: Cepej-undersökningen)

Undersökningar som genomförts bland yrkesverksamma vid domstolar och/eller andra som kommit i kontakt med domstolar kan ge relevant information om kvaliteten på domstolsväsendet. Ytterligare en indikator har införts för att återspegla målgrupperna för sådana undersökningar och visa i vilken omfattning undersökningarna används i medlemsstaterna.

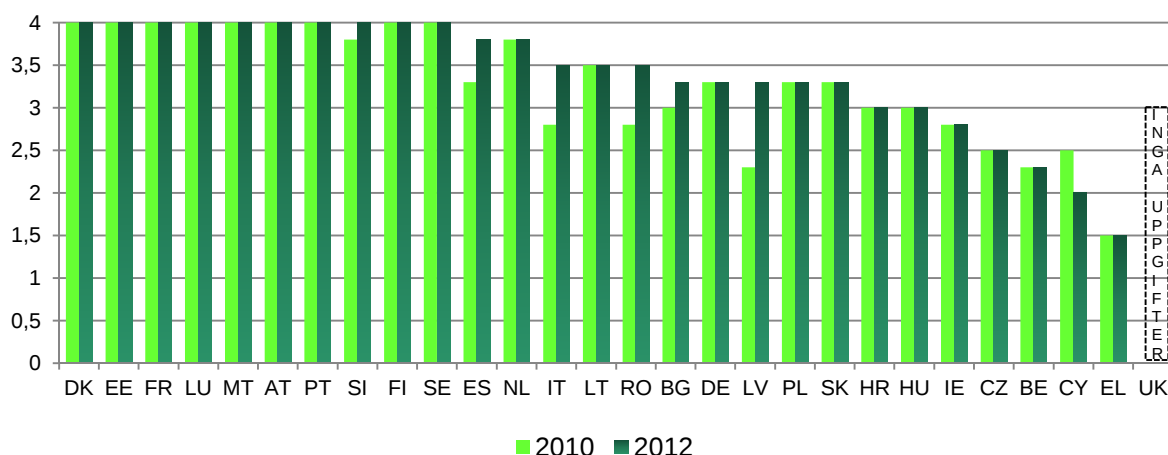


\*Undersökningar som riktar sig till personer som stod i direkktkontakt med en domstol (yrkesverksamma, tvistande parter och andra, exempelvis vittnen, experter, tolkar osv.) i enlighet med Cepejs metoder.

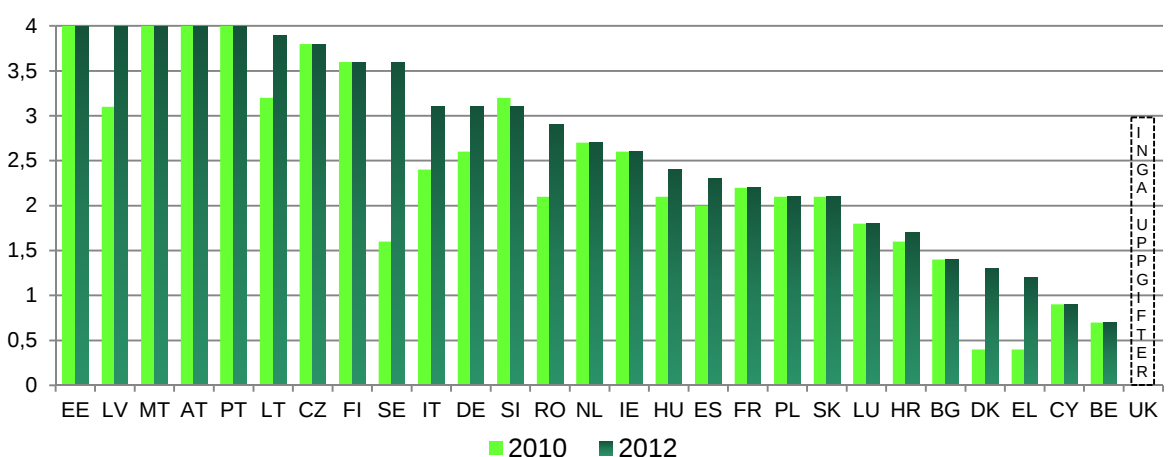
#### 4.2.2 System för informations- och kommunikationsteknik (IKT-system) bidrar till att minska handläggningstiden och underlätta tillgången till rättslig prövning

IKT-system för registrering och hantering av mål är oundgängliga verktyg för att domstolarna ska kunna handlägga mål på ett tidseffektivt sätt, eftersom de bidrar till att förbättra domstolarnas möjligheter att handlägga mål snabbare och därmed till att minska den sammanlagda handläggningstiden<sup>35</sup>.

**Diagram 16: IKT-system för registrering och handläggning av mål (viktad indikator – min=0, max=4)<sup>36</sup> (källa: Cepej-undersökningen)**



**Diagram 17: Elektronisk kommunikation mellan domstolar och parter (viktad indikator – min=0, max=4) (källa: Cepej-undersökningen)**



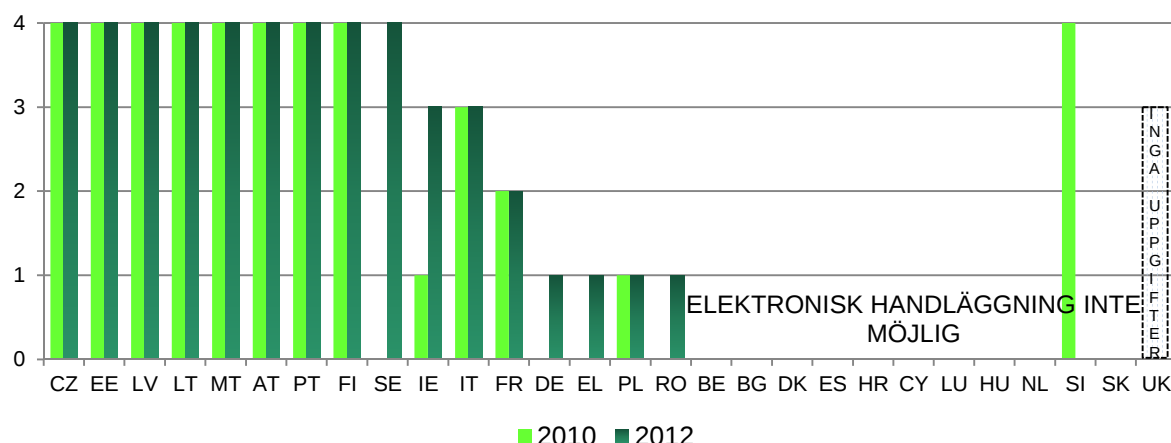
IKT-system för kommunikation mellan domstolar och parter (t.ex. ingivande av krav på elektronisk väg) kan bidra till att minska tidsutdräkten och kostnaderna för medborgare och företag genom att underlätta tillgången till rättslig prövning. IKT-system spelar också en

<sup>35</sup> Cypern, Irland och Slovenien uppgav att de hade tolkat vissa frågor om IKT annorlunda jämfört med 2010. Detta förklarar varför värdena för vissa IKT-indikatorer är lägre 2012 än 2010.

<sup>36</sup> Diagram 16 och 17 visar sammansatta indikatorer som är en kombination av flera olika IKT-indikatorer som var och en mäter tillgången till sådana system på en skala från 0 till 4 (0 = tillgängliga i 0 % av domstolarna, 4 = tillgängliga i 100 % av domstolarna).

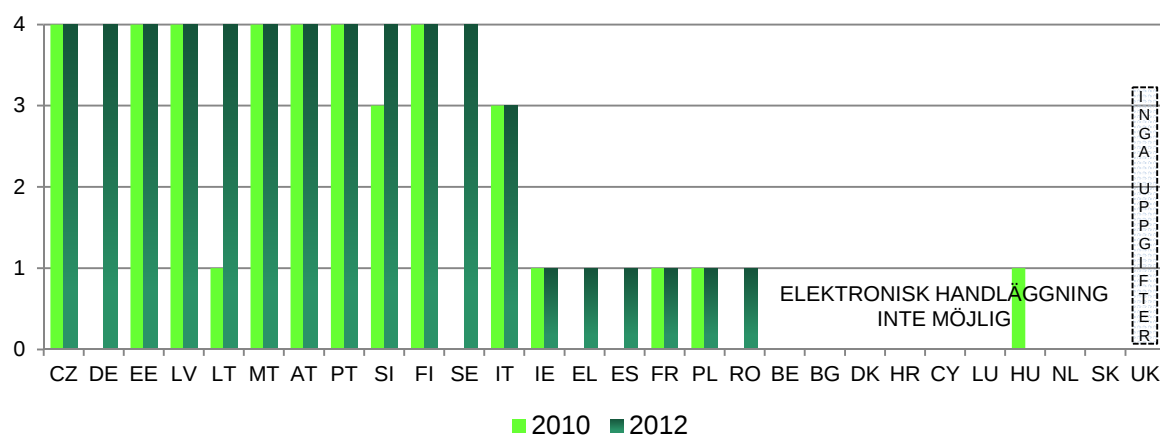
viktig roll i det gränsöverskridande samarbetet mellan rättsliga myndigheter och underlättar därmed genomförandet av EU-lagstiftning.

**Diagram 18: Elektronisk handläggning av mål om mindre värden\* (0 = tillgänglig i 0 % av domstolarna, 4 = tillgänglig i 100 % av domstolarna) (källa: Cepej-undersökningen)**

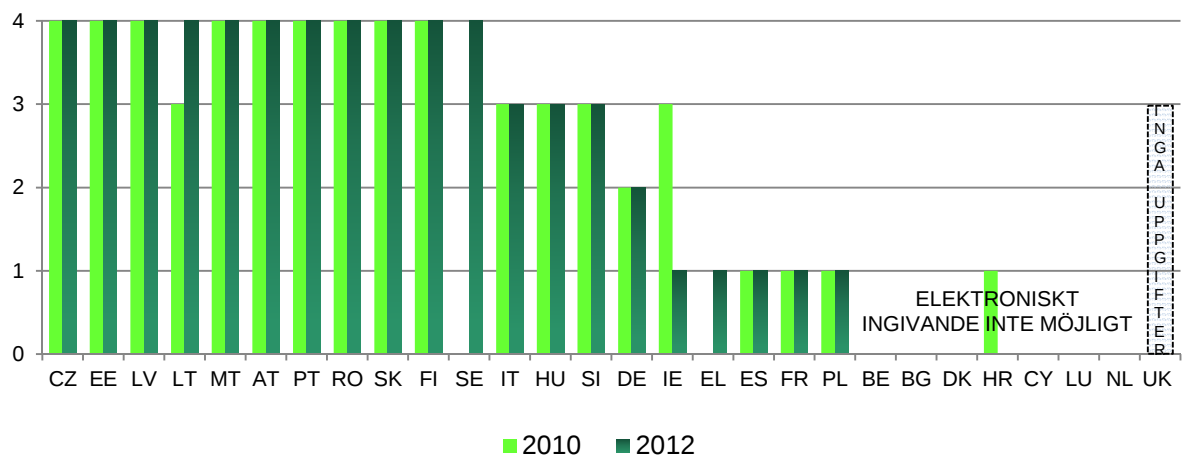


\* Begreppet "mål om mindre värden" syftar på tvistemål där fordrans värde mätt i pengar är relativt lågt. Begreppet varierar mellan medlemsstaterna, och Cepej-undersökningen använder den nationella definitionen i varje medlemsstat.

**Diagram 19: Elektronisk handläggning av mål om obestridda fordringar (0 = tillgänglig i 0 % av domstolarna, 4 = tillgänglig i 100 % av domstolarna) (källa: Cepej-undersökningen)**



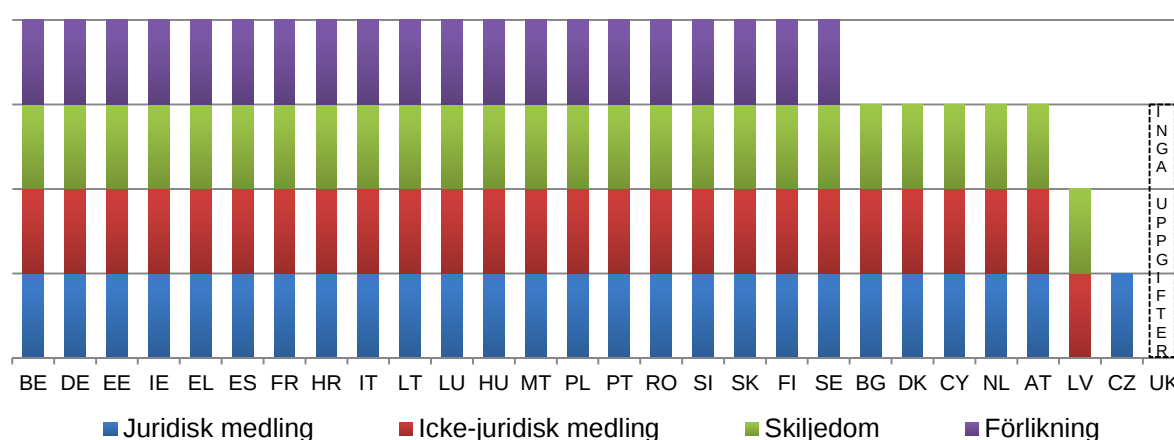
**Diagram 20: Elektroniskt ingivande av krav (0 = tillgängligt i 0 % av domstolarna, 4 = tillgängligt i 100 % av domstolarna) (källa: Cepej-undersökningen)**



### 4.2.3 Metoder för alternativ tvistlösning bidrar till att minska domstolarnas arbetsbelastning

Fungerande medling och andra metoder för alternativ tvistlösning förbättrar parternas möjligheter att nå en lösning på tvisten och bidrar dessutom till fredliga lösningar. Intresset för dessa metoder bekräftas genom en Eurobarometerundersökning som visar att 89 % av svarspersonerna skulle försöka nå en lösning utanför domstolen om de hade möjlighet medan 8 % uppger att de skulle vända sig till domstol i alla fall<sup>37</sup>. Alternativ tvistlösning bidrar även till att domstolarna fungerar bättre. Genom att främja en snabb lösning av tvisten mellan parterna på frivillig grund bidrar alternativ tvistlösning till att minska antalet pågående mål. Det kan också ha en positiv inverkan på domstolarnas arbetsbelastning och ge dem bättre förutsättningar att hålla rimliga handläggningstider.

**Diagram 21: Tillgång till metoder för alternativ tvistlösning under 2012\* (källa: Cepej-undersökningen)**



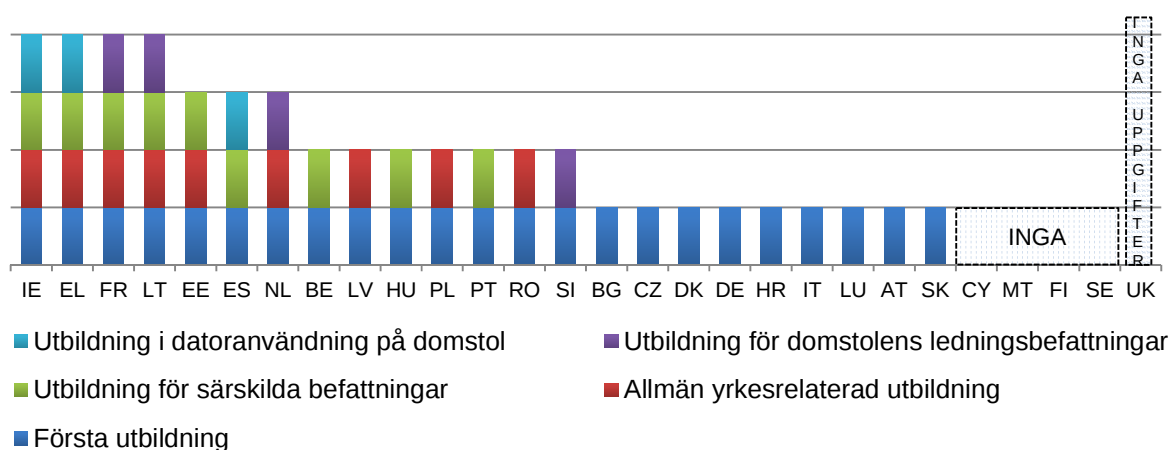
\*Nästan inga förändringar har rapporterats i fråga om tillgången till alternativ tvistlösning. Den tycks ha ökat i Cypern och minskat i Lettland, där arbetet med att upprätta en ny rättslig grund för medling och ett medlingsinstitut nyligen inletts.

### 4.2.4 Främjande av utbildning av domare kan bidra till att göra rättsskipningen mer effektiv

Utbildning av domare är en viktig faktor för domstolsavgörandenas kvalitet. Ytterligare en indikator har införts för att ge information om det faktiska antalet domare i procent som fortlöpande deltar i utbildning i EU-lagstiftning eller i en annan medlemsstats lagstiftning.

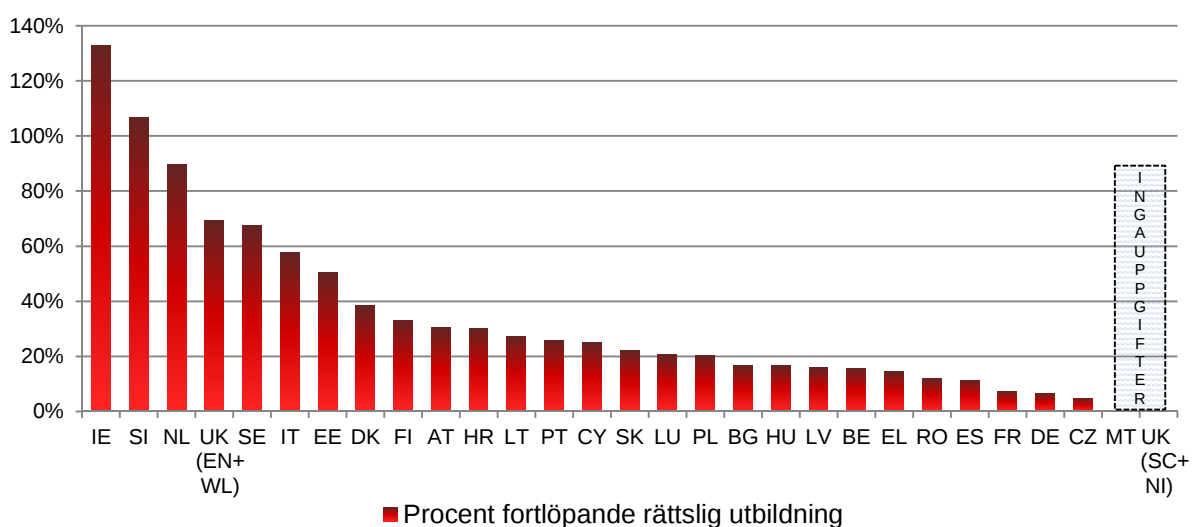
<sup>37</sup> Flash Eurobarometer 385, november 2013, tillgänglig på [http://ec.europa.eu/public\\_opinion/flash/fl\\_385\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_385_en.pdf).

**Diagram 22: Obligatorisk utbildning för domare under 2012\* (källa: Cepej-undersökningen)**



\*I Grekland, Ungern och Lettland har antalet obligatoriska utbildningskategorier ökat jämfört med 2010. I Luxemburg, Sverige och Rumänien har däremot vissa kategorier som tidigare var obligatoriska blivit frivilliga.

**Diagram 23: Domare som fortlöpande deltar i utbildning i EU-lagstiftning eller lagstiftning i en annan medlemsstat (som % av det totala antalet domare)\* (källa: Europeiska kommissionen, europeisk rättslig utbildning, 2012<sup>38</sup>)**

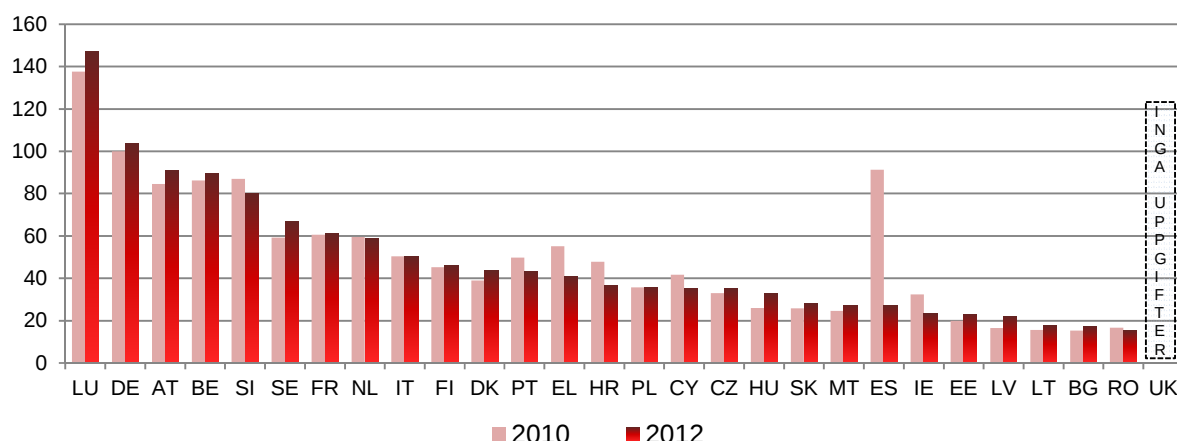


\*I några av de fall som medlemsstaterna rapporterade uppgick antalet deltagare i form av yrkesverksamma inom rättsväsendet till över 100 %, vilket innebär att deltagarna deltog i fler än en utbildningsaktivitet på området EU-lagstiftning. Vissa av de exceptionellt höga siffrorna kan tyda på att de tillhandahållna uppgifterna avser utbildning inom alla ämnen och inte bara EU-lagstiftning.

<sup>38</sup> Tillgänglig på [http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/european\\_judicial\\_training\\_annual\\_report\\_2012.pdf](http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/european_judicial_training_annual_report_2012.pdf).

## 4.2.5 Resurser

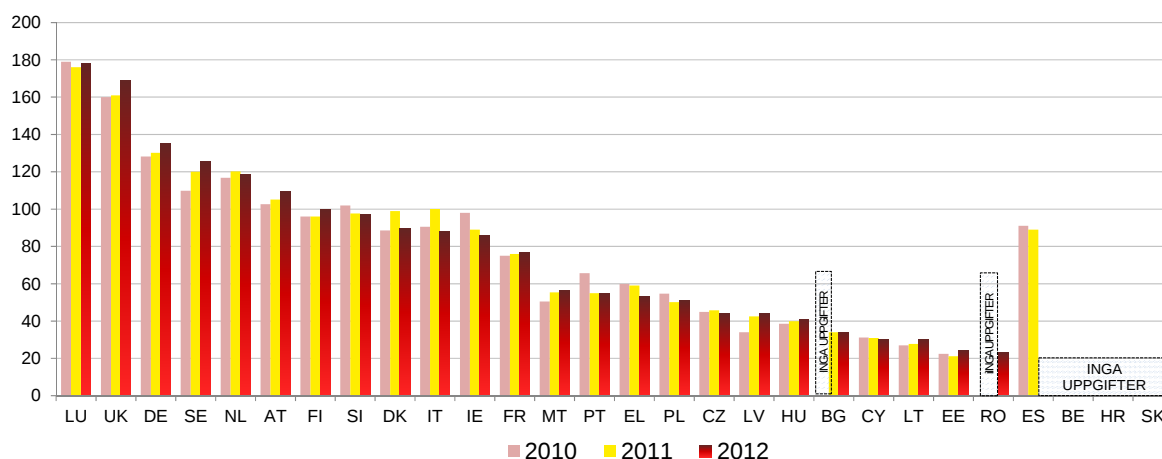
**Diagram 24: Budget för domstolar (i euro per invånare)\* (källa: Cepej-undersökningen)**



\*I diagram 24 anges den årliga godkända budgeten som anslagits till alla domstolars funktioner, oavsett källa och nivå på budgeten (nationell eller regional). Diagrammet omfattar inte åklagarmyndigheten (förutom i Belgien, Tyskland, Grekland, Spanien (för 2010), Frankrike, Luxemburg och Österrike) eller rättshjälp (förutom i Belgien, Spanien (för 2010) och Österrike).<sup>39</sup>

**Diagram 25: Statliga totala allmänna utgifter för domstolar\* (i euro per invånare) (källa: Eurostat)**

Denna ytterligare resursindikator bygger på Eurostats uppgifter om statliga utgifter. Den presenterar den budget som har spenderats och kompletterar den befintliga indikatorn för anslagen budget till domstolar. Jämförelsen gjordes mellan 2010, 2011 och 2012.

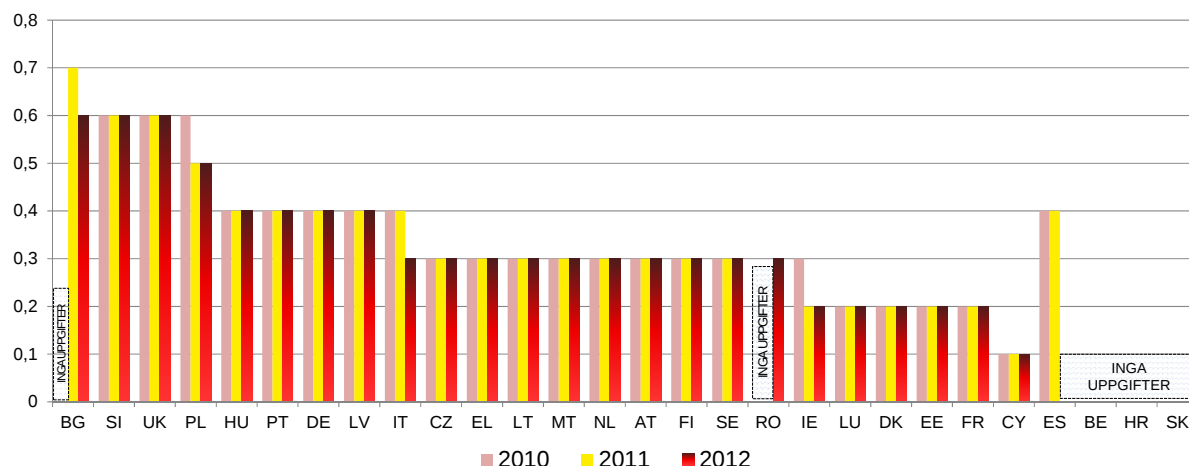


\*I diagram 24 anges den årliga godkända budgeten som anslagits till alla domstolars funktioner, oavsett källa och nivå på budgeten (nationell eller regional) och i diagram 25 presenteras statliga totala allmänna utgifter för domstolar (uppgifter om nationella räkenskaper, klassificering av statliga funktioner, grupp 03.3). I diagram 25 ingår även villkorliga domar och rättshjälp.<sup>40</sup>

<sup>39</sup> I diagram 24 återspeglar den kraftiga minskningen för Spanien det faktum att uppgifterna från de autonoma regionerna och domstolsverket inte har inkluderats i uppgifterna för 2012.

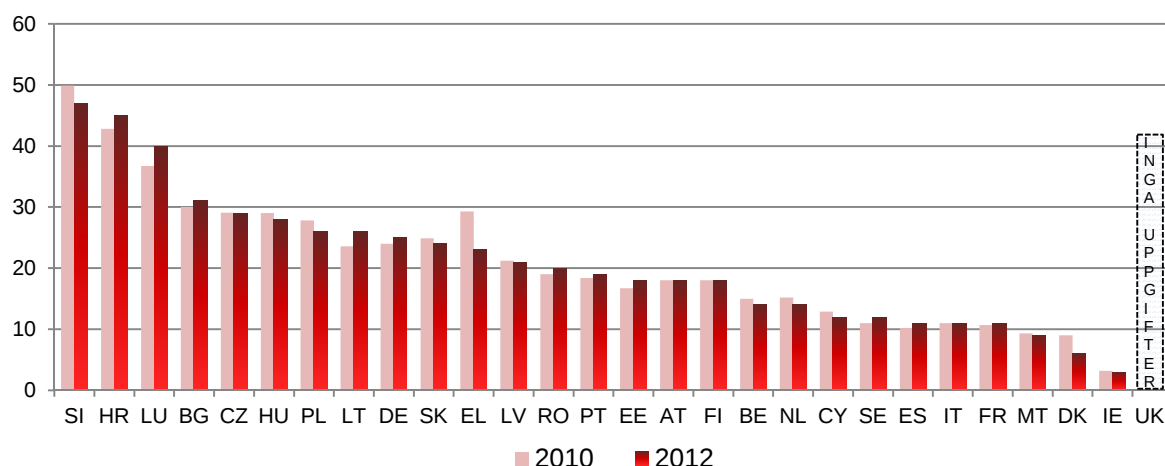
<sup>40</sup> Följande värden är preliminära: Bulgarien, Grekland och Ungern för alla år, Sverige för 2012.

**Diagram 26: Statliga allmänna utgifter för domstolar som % av BNP (källa: Eurostat)<sup>41</sup>**



**Diagram 27: Antal domare\* (per 100 000 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)**

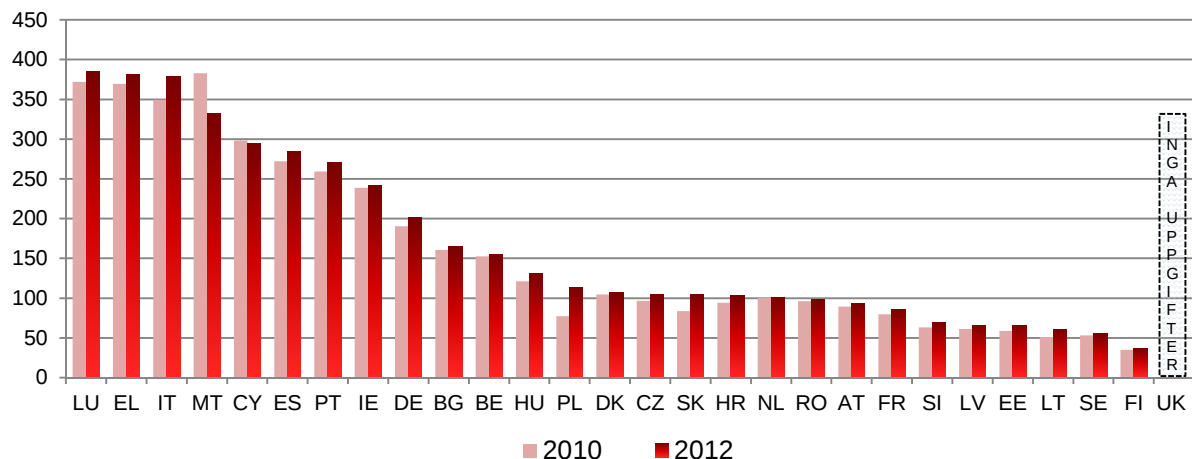
För att förbättra jämförbarheten och ge en mer fokuserad bild har indikatorn omarbetats i förhållande till resultattavlan för 2013. Den omfattar inte längre s.k. *Rechtspfleger*, som är en särskild typ av domstolstjänsteman som endast finns i vissa medlemsstater. Endast heltidsdomare beaktas.



\*Kategorin består av domare som arbetar heltid, i enlighet med Cepejs metoder. Den omfattar inte *Rechtspfleger*, som är en särskild typ av domstolstjänsteman som finns i vissa medlemsstater.

<sup>41</sup> Följande värden är preliminära: Bulgarien, Grekland och Ungern för alla år, för Sverige är värdena för 2012 preliminära.

**Diagram 28: Antal advokater\* (per 100 000 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)**



\*En advokat är en person som är kvalificerad och auktoriserad enligt nationell lagstiftning att föra talan och agera på sin klients vägnar, praktisera som advokat, uppträda inför domstol och råda och företräda sin klient i rättsliga angelägenheter (rekommendation Rec (2000)21 från Europarådets ministerkommitté om friheten att utöva advokatycket).

#### ➤ Domstolsväsendenas kvalitet

- I de flesta medlemsstater förekommer övervakning och utvärdering av domstolarnas verksamhet redan. Endast ett fåtal länder saknar utvärderingssystem helt och hållet. Undersökningar genomförs bland yrkesverksamma inom rättsväsendet och andra som kommit i kontakt med domstolar i fler än hälften av medlemsstaterna.
- Metoder för alternativ tvistlösning finns i nästan alla medlemsstater. Uppdaterade uppgifter om användningen av sådana metoder saknas.
- Tillgången till informations- och kommunikationsteknikverktyg (IKT) för domstolarna ökade. De är till stor del tillgängliga för förvaltning och hantering av domstolar och i mindre utsträckning för elektronisk kommunikation mellan domstolar och parter. Elektronisk handläggning av mål om mindre värden, obestridda fordringar och elektroniskt ingivande av krav är inte möjligt i ett stort antal medlemsstater.
- I nästan en tredjedel av medlemsstaterna är antalet domare som fortlöpande deltar i utbildning i EU-lagstiftning över 50 %. I hälften av medlemsstaterna deltar färre än 20 % av domarna i utbildning i EU-lagstiftning.

- **Utbildning av domare och rättstillämpare och IKT-verktyg är nödvändiga för att skapa ett väl fungerande europeiskt område med rättvisa som bygger på ömsesidigt förtroende. Slutsatserna av resultattavlan bekräftar att utbildning och IKT bör vara avgörande för EU:s framtida politik på det rättsliga området och att de kommer att bidra till att stärka det resultat som har uppnåtts under de senaste 15 åren på det här området.**

### 4.3 Oberoende

Rättsväsendets oberoende är viktigt för en attraktiv affärsmiljö. Det är en garanti för förutsebarhet, säkerhet, rättvisa och stabilitet i det rättssystem där företagen är verksamma. Därför är ökningen av de nationella rättssystemens oberoende, kvalitet och effektivitet en viktig aspekt av den europeiska planeringsterminen. Rättsväsendets oberoende är också ett krav som kan härledas ur rätten till ett effektivt rättsmedel i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Dessutom är rättsväsendets oberoende viktigt för en effektiv bekämpning av korruption, vilket betonas i EU:s rapport om insatserna mot korruption<sup>42</sup>.

För att tillhandahålla information om rättsväsendets oberoende i medlemsstaterna används indikatorn om uppfattningen av rättsväsendets oberoende i resultattavlan för 2013. Uppfattningen av rättsväsendets oberoende är utan tvekan en tillväxtfrämjande faktor eftersom en uppfattad brist på oberoende kan avskräcka från investeringar. Som generell regel gäller att det inte räcker med att rättvisa skipas, utan rättskipningen måste kunna iakttas med egna ögon.

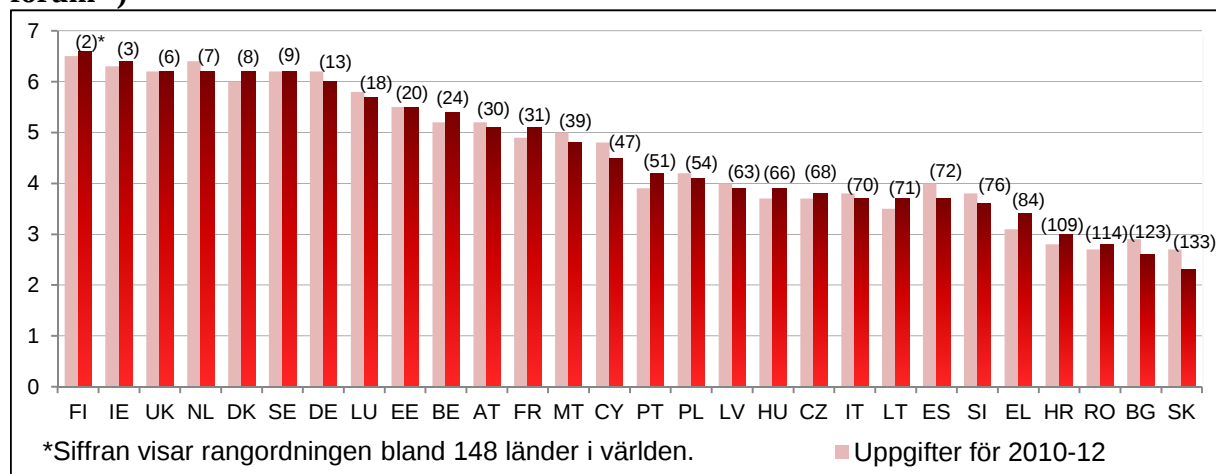
Uppfattat oberoende är en relevant indikator, men information om hur rättsväsendets oberoende garanteras och upprätthålls enligt lagen är nödvändigt. Därför tillkännagavs det i resultattavlan för 2013 att kommissionen, tillsammans med nätverken av domare och rättsliga myndigheter, ska undersöka hur kvaliteten på och tillgängligheten av jämförbara uppgifter om strukturellt oberoende kan förbättras.

I samarbete med nätverket för tillsynsmyndigheter för domstolsväsendet (European Network of the Councils for the Judiciary) har kommissionen börjat samla in uppgifter om det rättsliga skyddet av rättsväsendets oberoende i medlemsstaterna. I diagrammen i bilagan ges en första jämförande översikt över hur rättssystemen är organiserade för att skydda oberoendet i vissa typer av situationer där deras oberoende kan äventyras. Fem indikatorer används för att täcka följande situationer: i) *skydd mot förflyttning av domare utan deras medgivande*, ii) *avsked av domare*, iii) *fördelningen av inkommande mål inom en domstol*, iv) *domares tillbakaträdande och avsägelse av mål* och v) *hotet mot en domares oberoende*. Med dessa situationer i åtanke presenteras normer för att säkerställa att rättsväsendets oberoende respekteras i Europarådets rekommendation från 2010 om domares oberoende, effektivitet och ansvar (nedan kallad rekommendationen)<sup>43</sup>.

<sup>42</sup> COM(2014) 38 final, 4.2.2014, tillgänglig på [http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr\\_2014\\_sv.pdf](http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_sv.pdf) och <http://ec.europa.eu/anti-corruption-report/>.

<sup>43</sup> Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities.

**Diagram 29: Rättsväsendets uppfattade oberoende**  
(uppfattning – högre värde innebär bättre uppfattning) (källa: Världsekonometiskt forum<sup>44</sup>)



#### ➤ Slutsatser om rättsväsendets oberoende

- I flera medlemsstater har uppfattningen om oberoende förbättrats medan den i andra har försämrats.
- I bilagan till resultattavlan för 2014 presenteras även en första faktabaserad jämförande översikt över de rättsliga skydden vars syfte är att skydda rättsväsendets oberoende i vissa situationer där oberoendet kan äventyras. Kommissionen kommer att fortsätta att tillsammans med nätverken av rättsliga myndigheter och domare, samt medlemsstaterna, undersöka hur resultattavlan skulle kunna vidareutveckla komparativa uppgifter om effektiviteten hos dessa rättsliga skydd och andra skydd som avser strukturellt oberoende.

<sup>44</sup> WEF-indikatorn baseras på enkätsvar på frågan: "I vilken utsträckning är rättsväsendet i ditt land oberoende av influenser från myndigheter, medborgare eller företag?" Enkäten besvarades av ett representativt urval av företag från alla länder och från de viktigaste sektorerna i ekonomin (jordbruk, tillverkningsindustri, annan industri än tillverkningsindustri samt tjänster). Enkäten genomfördes på olika sätt, bland annat genom personliga intervjuer med företagsledare, telefonintervjuer, e-postkorrespondens och som online-enkät. Tillgänglig på <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>.

## **5. YTTERLIGARE STEG**

Slutsatserna av resultattavlan kommer att beaktas vid förberedelserna av den kommande landspecifika analysen av den europeiska planeringsterminen för 2014. De kommer också att användas i arbetet med programmen för ekonomisk anpassning.

Resultattavlan för 2014 bekräftar att det fortfarande är svårt att samla in objektiva, jämförbara och tillförlitliga uppgifter om rättsväsendenas effektivitet som omfattar alla medlemsstater. Det kan finnas flera olika orsaker till detta: brist på tillgång till uppgifter på grund av otillräcklig statistisk kapacitet, bristande jämförbarhet på grund av betydande skillnader i fråga om förfaranden eller definitioner och ovilja att samarbeta fullt ut med Cepej.

Kommissionen anser att det är viktigt att förmågan att samla in och tillhandahålla relevanta uppgifter om rättssystemens kvalitet, effektivitet och oberoende förbättras påtagligt. Med tanke på den betydelse som väl fungerande nationella rättssystem har för att unionens mål ska kunna uppnås bör alla medlemsstater göra insamling av välgrundade, opartiska, tillförlitliga, objektiva och jämförbara uppgifter till en prioriterad fråga och se till att uppgifterna blir tillgängliga i syfte att främja arbetet med resultattavlan. Det ligger i både medlemsstaternas och de nationella rättsväsendenas intresse att utveckla insamlingen av sådana uppgifter för att bättre kunna fastställa strategier på området.

Kommissionen har för avsikt att intensifiera expertgruppens arbete när det gäller nationella rättssystem för att förbättra tillgången till samt kvaliteten på och jämförbarheten för uppgifter som är relevanta för EU. Förutom att samarbeta med Cepej stärker kommissionen även samarbetet med de europeiska rättsliga nätverken, framför allt nätverket för tillsynsmyndigheter för domstolsväsendet (European Network of the Councils for the Judiciary), nätverket för ordförandena för EU:s högsta domstolar, sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i Europeiska unionen, och organisationerna för rättstillämpare, i synnerhet advokater. Möjligheten att samla in uppgifter om rättssystemens funktion på andra områden som är relevanta för tillväxt, exempelvis finansiell och ekonomisk brottslighet, kommer att utforskas.

## **6. SLUTSATSER**

Resultattavlan för rättskipningen i EU bidrar till att i en öppen dialog med medlemsstaterna fastställa goda exempel och eventuella brister i de nationella rättssystemen. I enlighet med principen om likabehandling är det viktigt att resultattavlan omfattar alla medlemsstater och tillhandahåller de uppgifter som krävs. Detta är viktigt för att ett gemensamt europeiskt område med rättvisa som baseras på ömsesidigt förtroende ska kunna utvecklas och för att unionen i stort ska fungera.

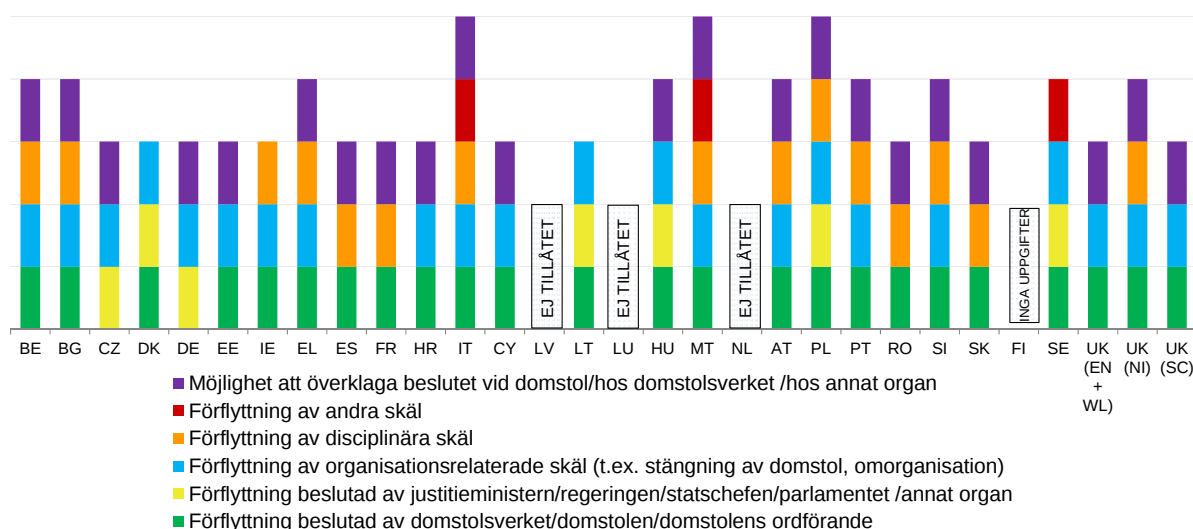
Resultattavlan för rättskipningen i EU 2014 visar vikten av att målmedvetet fortsätta ansträngningarna för att förbättra rättssystemens effektivitet så att fördelarna med dessa reformer kan utnyttjas fullt ut. Med denna resultattavla som utgångspunkt vill kommissionen bjuda in medlemsstaterna, Europaparlamentet och alla berörda parter till en öppen dialog och ett konstruktivt samarbete så att detta mål ska kunna uppnås.

## BILAGA: RÄTTSVÄSENDETS STRUKTURELLA OBEROENDE

I nedanstående diagram ges en första översikt över de rättsliga skydden i vissa typer av situationer. Skyddens effektivitet bedöms inte<sup>45</sup>. Diagrammen bygger på svaren på en enkät som kommissionen har tagit fram i nära samarbete med det europeiska nätverket för tillsynsmyndigheter för domstolsväsendet<sup>46</sup>.

### Diagram I: Skydden avseende förflyttning av domare utan deras medgivande (domares oavsättlighet)

I diagrammet undersöks förflyttningar av domare utan deras medgivande. Det anges huruvida en sådan förflyttning är tillåten och när den är tillåten: i) de myndigheter som bestämmer om sådana förflyttningar, ii) orsakerna (t.ex. organisatoriska, disciplinära) till att en sådan förflyttning tillåts och iii) huruvida det går att överklaga beslutet<sup>47</sup>.



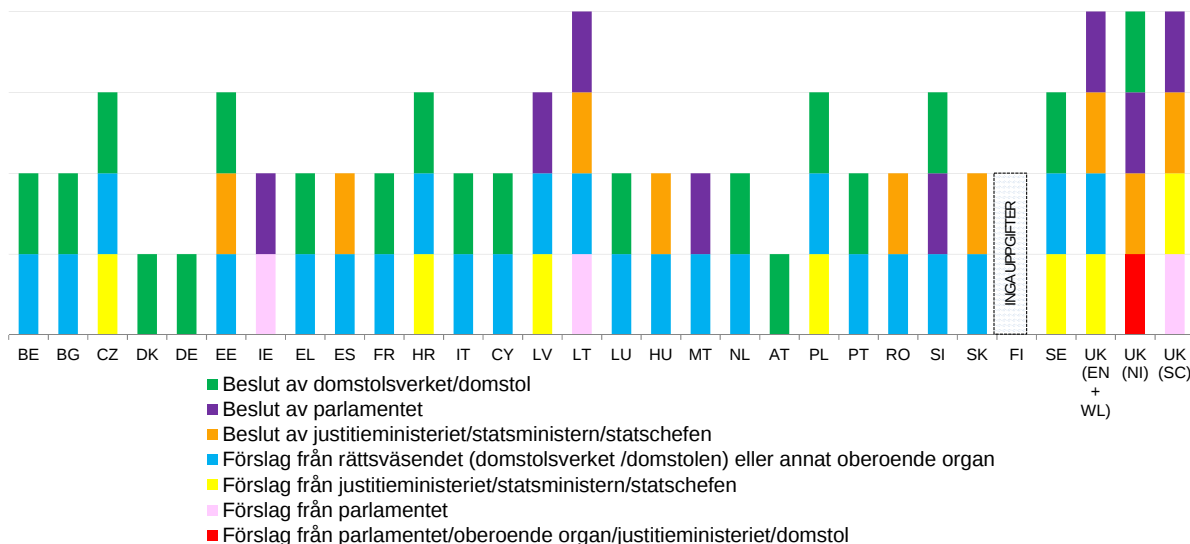
<sup>45</sup> Översikten innehåller endast grundläggande information om hur rättssystemen är organiserade och avsikten är inte att återspegla systemens komplexitet och detaljer. Syftet är att göra en första kartläggning av skydden av rättsväsendets oberoende. I diagrammen anges därför medlemsstaternas geografiska namn i alfabetisk ordning på originalspråket.

<sup>46</sup> I de medlemsstater där det inte finns någon tillsynsmyndighet för domstolsväsendet har svaren på enkäten erhållits i samarbete med nätverket för ordförandena för de högsta domstolarna inom EU.

<sup>47</sup> § 52 i rekommendationen innehåller garantier om domares oavsättlighet, framför allt att en domare inte får flyttas till en annan domstol utan att ha gett sitt medgivande. Undantaget är om förflyttningen är en disciplinär påföljd eller sker i samband med en omorganisation av rättssystemet.

## Diagram II: Avsked av domare i första och andra instans

I det här diagrammet anges vilka myndigheter som har befogenhet att föreslå och besluta om domares avsked i första och andra instans i de olika medlemsstaterna<sup>48</sup>. I den övre delen av kolumnen anges vem som fattar det slutgiltiga beslutet<sup>49</sup> och i den nedre delen visas – om så är relevant – vem som föreslår avsked eller vem som måste rådfrågas innan ett beslut fattas.



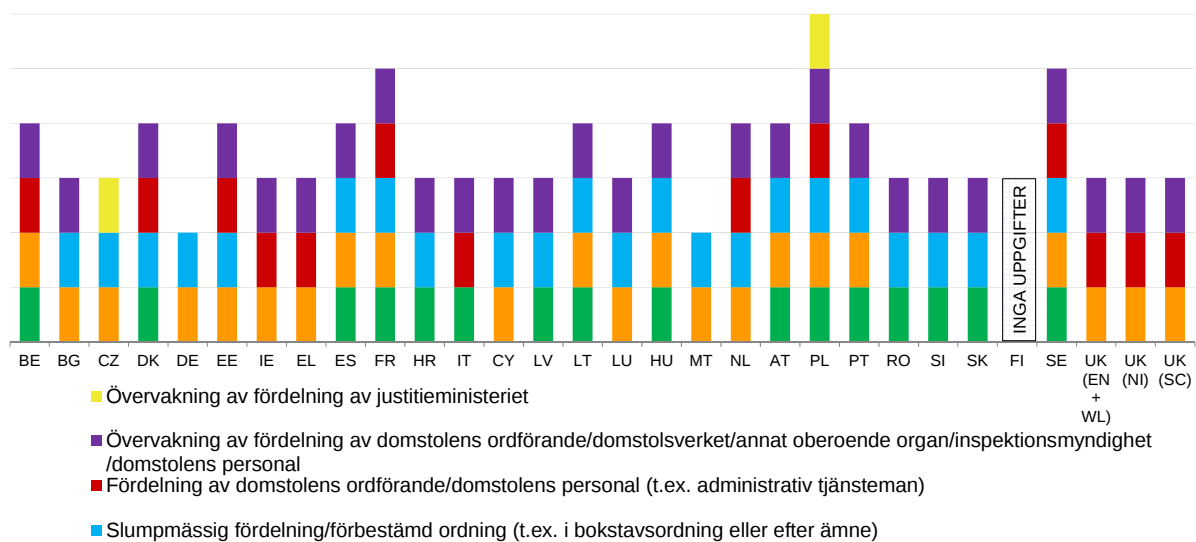
## Diagram III: Fördelningen av mål inom en domstol

I diagrammet visas på vilken nivå villkoren för fördelningen av mål inom en domstol fastställs (exempelvis lag, väletablerad praxis), hur målen fördelas (exempelvis av domstolens ordförande, domstolens personal, slumpmässigt, förbestämd ordning) och vilken myndighet som övervakar fördelningen<sup>50</sup>.

<sup>48</sup> § 46 och 47 i rekommendationen kräver att de nationella rättssystemen omfattar skydd för avsked av domare.

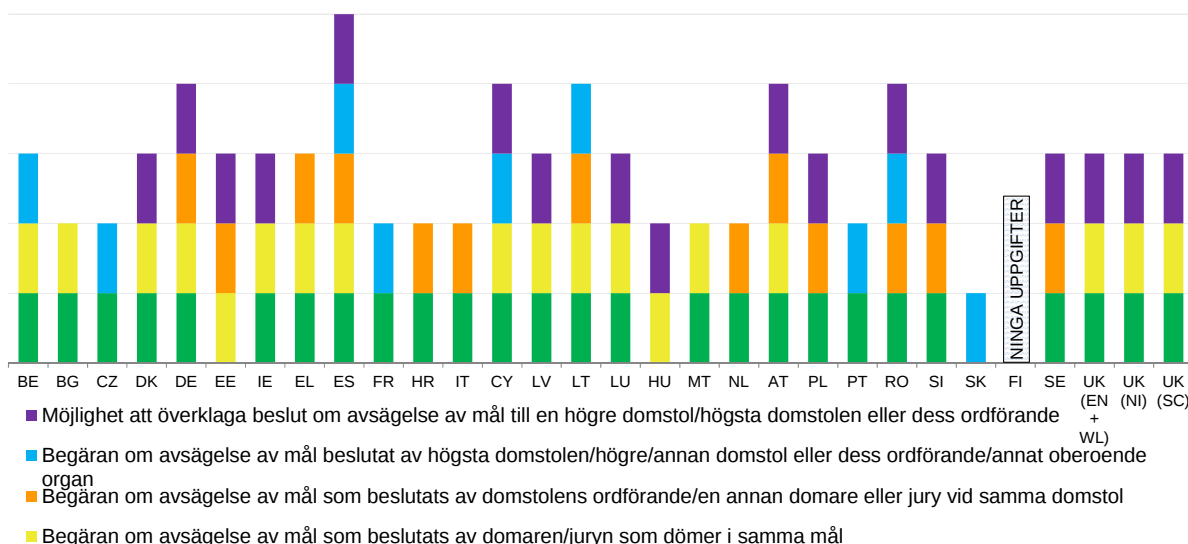
<sup>49</sup> Det kan vara ett eller två olika organ, beroende på orsak till avskedet och typ av domare (exempelvis ordförande).

<sup>50</sup> Enligt § 24 i rekommendationen måste systemen för fördelningen av mål inom en domstol följa objektiva förbestämda villkor så att rätten till en oberoende och opartisk domare skyddas.



## Diagram IV: Domares tillbakaträdande och avsägelse av mål

I diagrammet anges huruvida domare kan drabbas av påföljder om de bryter mot skyldigheten att avstå från att döma i ett mål där deras opartiskhet kan ifrågasättas eller äventyras eller om det finns rimliga skäl att betvivla deras partiskhet. I diagrammet anges även vilken myndighet<sup>51</sup> som beslutar vid begäran om avsägelse av mål som lämnas in av en part som anför jäv mot domare<sup>52</sup>.



## Diagram V: Förfaranden vid hot mot en domares oberoende

I diagrammet anges vilka myndigheter som kan agera genom specifika förfaranden för att skydda rättsväsendets oberoende om domare anser att deras oberoende hotas<sup>53</sup>. Dessutom presenteras de åtgärder som dessa myndigheter kan vidta (exempelvis utfärda en formell förklaring, inge klagomål eller utdöma påföljder om någon försöker påverka domare på olämpligt sätt). Åtgärder för att skydda rättsväsendets oberoende vidtas av offentlig åklagare eller domstol vid påföljder, eller av domstolsverket vid andra åtgärder.

<sup>51</sup> Ibland kan fler än en myndighet fatta detta beslut, beroende på vilken typ av domstol domaren som avsagt sig målet är placerad i.

<sup>52</sup> Enligt § 59, 60 och 61 i rekommendationen ska domare agera oberoende och opartiskt i alla mål, men endast avstå från att handlägga mål eller avstå från att agera om det finns giltiga skäl till detta enligt lagen.

<sup>53</sup> I § 8, 13 och 14 i rekommendationen anges att domare bör ha tillgång till ett effektivt rättsmedel om de anser att deras oberoende är hotat.

